

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE ALEKSİTİMİK
ÖZELLİKLERİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞE KAZAZOĞLU

TEZ DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ OLCAY YILMAZ

Ankara– 2019

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI İLE
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE ALEKSİTİMİK
ÖZELLİKLERİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞE KAZAZOĞLU

**TEZ DANIŞMAN
DR. ÖĞR. ÜYESİ OLCAY YILMAZ**

Ankara– 2019

KABUL VE ONAY

Ayşe KAZAZOĞLU tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmaları İle Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişkiye Aleksitimik Özelliklerinin Etkisinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 13/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Zeliha Gülden BİLAL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Olcay YILMAZ

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Başak KARATEKE

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

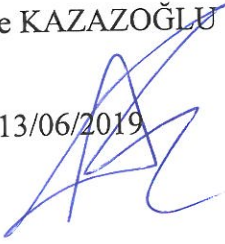
Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim/Raporum sadece Ufuk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Ayşe KAZAZOĞLU

13/06/2019

TEŞEKKÜR

Çalıőmamın her aőamasında görüő ve önerileriyle katkıda bulunan, birlikte çalıőmaktan onur duyduğum değerli danıőmanım Dr. Öğr. Üyesi Olcay Yılmaz'a teşekkür ederim.

Araştırma süresince bana azim ve gayret vererek desteğini her daim üzerimde hissetmemi sağlayan değerli ve sevgili kuzenim Doç.Dr. Çiğdem Dikmen'e, maddi manevi destek ve sabırları ile her an yanımda olan sevgili ablalarım Sibel ve Sevgi' ye ve enerji kaynaklarım olan canım yeğenlerim Edanil ve Yiğit'e teşekkür ederim.

Şu anda hayatta olmayan, haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim sevgili anneme ve babama sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

ÖZET

KAZAZOĞLU, Ayşe. Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Travmaları ile Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişkiye Aleksitimik Özelliklerinin Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Bu araştırmanın amacı; üniversitede öğrenim gören lisans öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiye aleksitimik özelliklerinin etkisini ve cinsiyet, yaş, boşanmış anne babaya sahip olma, psikolojik destek almış/alıyor olma ve akademik başarı gibi demografik değişkenler açısından nasıl farklılaştığını incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Yozgat ilinde ve 2018-2019 eğitim- öğretim yılında Mimarlık, Mühendislik ve Şehir ve Bölge Planlama bölümlerinde öğrenim gören 260 kız 329 erkek olmak üzere toplam 589 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ), Aleksitimi Ölçeği (AÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin ölçekler ve boyutlarından elde edilen puanlar açısından normal dağılım gösterdiği tespit edildikten sonra parametrik testlerden olan T-testi, Pearson Korelasyon ve One-way Anova analizleri kullanılmıştır. Sonuçlara göre cinsiyete bağlı olarak çocukluk çağı ruhsal travma, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimi düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Anne ve babası birlikte olan öğrencilerin, birlikte olmayan öğrencilere göre duygusal istismar, fiziksel istismar ve duygu biliş puanları daha yüksek, buna karşın duygusal ihmal puanları ise daha düşüktür. Akademik başarısı yüksek öğrencilerin duyguları tanımlama ve ayırt etme düzeyleri diğerlerine göre daha düşük iken kontrol puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik destek almayan öğrencilerin, alan ve devam edenlere göre çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği ve duygusal istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar puanları daha düşüktür. Duygusal ve cinsel istismar geçmişi olan öğrencilerin aleksitimik özelliklerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk çağı travmaları, Aleksitimi, Psikolojik dayanıklılık.

ABSTRACT

KAZAZOĞLU, Ayşe. Investigation of the Effect of Alexithymic Characteristics on the Relationship Between Childhood Trauma and Resilience of University Students, Master's Thesis, Ankara, 2019.

The aim of this study to examine the effect of alexithymic on the relationship between childhood traumas and psychological resilience of undergraduate students in university and how they differ in terms of demographic variables such as gender, age, having divorced parents, receiving psychological support and academic achievement. The study group consists of 589 undergraduate students (260 girls and 329 boys) studying in the departments of Architecture, Engineering and City and Regional Planning in Yozgat and the 2018-2019 academic year. According to the results, it was concluded that the levels of childhood psychological trauma, resilience and alexithymia did not differ statistically depending on gender. Emotional abuse, physical abuse and emotion cognition scores of the students whose parents were together were lower than the students who were not together, whereas emotional neglect scores were lower. It was found that students with high academic achievement had lower levels of identifying and distinguishing emotions than the others, and the control scores were higher. Alexithymic characteristics of students with a history of emotional and sexual abuse were higher than the others.

Key Words: Alexithymia, psychological resilience, university students, childhood traumas

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KABUL VE ONAY	ii
BİLDİRİM	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	3
1.2. Alt Problemler	3
1.3. Araştırma Dereceleri	4
1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sayıtları	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	6
BÖLÜM 2.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Çocukluk Çağı Travmaları	7
2.1.1. Çocuk İstismarı	9
2.1.1.1. Fiziksel İstismar	9
2.1.1.2. Duygusal İstismar	11
2.1.1.3. Cinsel İstismar	12
2.1.2. İhmal.....	12

2.1.2.1. Fiziksel İhmal	13
2.1.2.2. Duygusal İhmal.....	13
2.2. Psikolojik Dayanıklılık	13
2.2.1. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler	15
2.2.1.1. Risk Faktörleri.....	15
2.2.2.2. Koruyucu Faktörler	15
2.2.2.3. Olumlu Sonuçlar	16
2.3. Aleksitimi	17
2.3.1. Duyguları Fark Etme, Tanımlama ve İfade Etmede Güçlük.....	17
2.3.2. Hayal Kurmada Kısıtlılık.....	18
2.3.3. İşe Vuruk İşlemsel Düşünme	18
2.3.4. Dış Merkezli Uyum Sağlamaya Yönelik Bilişsel Yapı.....	18
2.4. Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Araştırmalar.....	18
2.4.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	18
2.4.2. Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar	20
2.5. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Araştırmalar.....	21
2.5.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	22
2.5.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar.....	23
2.6. Aleksitimi ile İlgili Araştırmalar	25
2.6.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	25
2.6.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar.....	27
BÖLÜM 3.....	29
YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırmanın Modeli	29
3.2. Çalışma Grubu	29
3.3. Veri Toplama Araçları	31
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	31
3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ).....	31

3.3.3. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ)	32
3.3.4. Aleksitimi Ölçeği (AÖ).....	33
3.4. İşlem Yolu	33
3.5. Verilerinin Analizi	33
BÖLÜM 4.....	34
BULGULAR.....	34
4.1. Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Boyutlarının Çalışma Grubu Üzerindeki Güvenirlik Analizi.....	34
4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri.....	35
4.3. Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi Düzeylerinin Karşılaştırılması	36
4.4. Yaşa Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi	37
4.5. Yaşa Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi	39
4.6. Yaşa Göre Aleksitimi Düzeyi	40
4.7. Akademik Başarıya Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi.....	41
4.8. Akademik Başarıya Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi	42
4.9. Akademik Başarıya Göre Aleksitimi Düzeyi.....	43
4.10. Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi Düzeyleri.....	44
4.11. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi.....	45
4.12. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi.....	47
4.13. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Aleksitimi Düzeyi.....	47
4.14. Çocukluk Çağı Travmaları ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki.....	48
4.15. Çocukluk Çağı Travmaları ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki İlişki	49
4.16. Psikolojik Dayanıklılık ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki İlişki	51
BÖLÜM 5.....	52
TARTIŞMA VE YORUM.....	52

5.1. Demografik Değişkenlere Göre Bulguların Tartışılması ve Yorumu	52
5.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma ile Aleksitimi Arasındaki İlişkinin Tartışılması ve Yorumu	54
5.4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin Tartışılması ve Yorumu.....	56
5.5. Psikolojik Dayanıklılık ile Aleksitimi Arasındaki İlişkinin Tartışılması ve Yorumu	57
BÖLÜM 6.....	58
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	58
6.1. Sonuç	58
6.2. Öneriler	59
6.2.1. Psikolojik Danışmanlara Dönük Öneriler.....	59
6.2.3. Politika Yapıcılara Dönük Öneriler	60
KAYNAKÇA	61
EKLER.....	71
EK-1: Kişisel Bilgi Formu	71
EK-2: Gönüllü Katılım Formu	72
EK-3: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Örnek Maddeler	73
EK-4: Aleksitimi Ölçeği Örnek Maddeler	74
EK-5: Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Örnek Madde	75
ÖZGEÇMİŞ.....	76

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılan simgeler ve kısaltmalar açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AÖ	Aleksitimi Ölçeği
Cİ	Cinsel İstismar
ÇÇTÖ	Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
DB	Duygu-Biliş
Dİ	Duygusal İstismar
DİHML	Duygusal İhmal
DTAE	Duyguları Tanımlama ve Ayırt Etme
DTSD	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme
Fİ	Fiziksel İstismar
FİHML	Fiziksel İhmal
K	Kontrol
KA	Kendini Adama
MO	Meydan Okuma
PDÖ	Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler	30
Tablo 4.1. Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Boyutlarının Güvenirlikleri.....	34
Tablo 4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri	35
Tablo 4.3. Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi Düzeylerinin Karşılaştırılması	36
Tablo 4.4. Yaşa Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi	38
Tablo 4.5. Yaşa Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi.....	39
Tablo 4.6. Yaşa Göre Aleksitimi Düzeyi	40
Tablo 4.7. Akademik Başarıya Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi.....	41
Tablo 4.8. Akademik Başarı Düzeyine Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi	42
Tablo 4.9. Akademik Başarıya Göre Aleksitimi Düzeyi	43
Tablo 4.10. Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi Düzeyleri.....	44
Tablo 4.11. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi.....	46
Tablo 4.12. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi.....	47
Tablo 4.13. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Aleksitimi Düzeyi	48
Tablo 4.14. Çocukluk Çağı Travmaları ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi Arasındaki İlişi.....	49
Tablo 4.15. Çocukluk Çağı Travmaları ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki İlişi	50
Tablo 4.16. Psikolojik Dayanıklılık ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki İlişi.....	51

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bireyler hayatın başlangıcından sonuna kadar çeşitli zorluklar, kayıplar, doğal felaketler, kazalar veya ciddi hastalıklar gibi zorluklarla karşı karşıya kalırlar. Bazı bireyler bu tür olumsuz yaşam olayları ile hiç baş edemezken bazıları rahatlıkla üstesinden gelebilmektedir. Olumsuzlukların verdiği stresle başa çıkarak güçlü ve sağlıklı kalabilen bireylerin bu özelliğinin ilk tanımı ‘psikolojik dayanıklılık’ olarak Kobasa (1979) tarafından yapılmıştır. Psikolojik dayanıklılık (psikolojik sağlamlık), Latince “resilience” kelimesinden türetilmiştir ve bir maddenin esnek olması, kolayca eski haline dönebilmesi anlamına gelmektedir (Doğan, 2015). Masten’e göre (2001), psikolojik dayanıklılık, kişinin hayatını olumsuz yönde etkileyen durum, olay ve koşulların üstesinden gelebilme ve uyum sağlayabilme süreci anlamına gelmektedir. Psikolojik dayanıklılıkları yüksek olan bireyler, genel yaşam olaylarına pozitif anlam yüklemeye özelliğine sahiptir ve bu özellik zor şartlara uyum sağlayabilmelerine neden olarak psikolojik dayanıklılıklarına aksetmektedir (Nath ve Pradhan, 2012). Bireyin travmalar karşısında güçlü durmasını sağlamanın yanında hayatın her döneminde bireyin iyi oluşuna, ilişkilerine, gelişimine etki eden (Goldstein ve Brooks, 2005) psikolojik dayanıklılık, bireysel, ailesel ve toplumsal uyum sistemleri olan kaynaklardan ortaya çıkmaktadır. Bu sistemler hasar gördüğünde, bireyin iyi oluşu ve psikolojik sağlamlığı da kolaylıkla hasar görebilmektedir (Masten ve Coatsworth, 1998).

Travmatik olaylar, doğrudan başkalarının başına gelen olaylara tanıklık etme, aile üyesi ya da yakın arkadaşın başına gelen travmatik olayı öğrenme, örseleyici yaşantının rahatsız edici ayrıntılarına meslek dolayısıyla sürekli maruz kalma yollarından biri ile gerçek ya da göz korkutucu bir ölüm, ağır yaralanma ya da cinsel saldırıya uğramış olma şeklinde tanımlanmaktadır (APA, 2013). Duygusal, fiziksel ve cinsel istismar ile duygusal ve fiziksel ihmali içeren çocukluk çağı travmaları da çocuğun duygusal, fiziksel, bilişsel, davranışsal ve sosyal gelişim alanlarını olumsuz yönde etkileyerek, yetişkinliğinde deneyimleyeceği problemlere çözüm üretmesine, sorunların üstesinden gelme ve uyum sağlamada zorluk yaşamasına neden olarak bireyin psikolojik dayanıklılık düzeyini belirlemektedir (Özen, Subaşı, Yıldırım, Baştürk ve Bez, 2010). Alanyazın incelendiğinde hayatlarındaki tüm güçlüklerle rağmen bazı çocukların yaşadıkları zor

olaylar karşısında gelişimlerinin olumsuz etkilenmediği yani 'resilience' dayanıklılık görülmüştür (Masten ve Coatsworth, 1998).

Çocukların karşılaştıkları çeşitli travmatik yaşantı oranlarının dünyada ve ülkemizde yaygın olduğu görülmektedir. UNICEF (2017)'in raporuna göre dünya geneline bakıldığında 300 milyon çocuğun %75'ini sert disipline maruz kalan, %67'sini psikolojik saldırıya uğrayan ve %63'ünü ise fiziksel ceza uygulanan çocuklar oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar bir yaşındaki bebeklerin %47'sinin ebeveynleri ve/veya bakım veren kişiler tarafından bağırma, %30'unun tokat, şiddetli dayak vb. şekilde darp, %24'ünün sarsma gibi şiddet içeren eylemlere maruz kaldığını göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu 2016 yılı verileri (www.tuik.gov.tr, 2016), güvenlik birimlerine gelen suç mağduru 139 bin 178 bin çocuğun, %60.1'inin yaralanma, %12.1'inin cinsel suçlar ve %6.8'inin de aile düzenine karşı suçlardan mağdur olduklarını bildirmektedir. Bunlara ek olarak çocukların %3.5'i hırsızlık, %3.5'i tehdit ve %3.1'i de kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçlarından mağdur olduğu görülmektedir. Şiddete maruz kalan veya tanık olan çocuklar, kendilerini ifade etme, akademik başarı ve sosyalleşmede zorluk çekebilme ve düşük öz saygıya sahip olabilmektedir. Bu tür istismara uğrayan çocukların ileriki yaşamlarında da madde kullanımı, aşırı kaygı, depresyon erken ve riskli cinsel ilişkiye girme, başarısız çalışma yaşantısı ve saldırgan davranışlara eğilim gösterebildiği bilinmektedir (UNICEF, 2017). Şiddet, istismar ve ihmal gibi çocukluk çağında deneyimlenen travmatik anılara eşlik eden fakirlik, boşanmış anne baba, eğitim düzeyi düşük ve çok genç yaşa sahip ebeveynin olması gibi sosyo-demografik etkenler de bireyin psikolojik rahatsızlıklara sahip olmasında büyük bir risk oluşturmaktadır (Buss, Warren ve Horton, 2015). Benzer şekilde çocukluğunda istismar ve ihmal öyküsü olan bireylerin yetişkinlikte majör depresyon, anksiyete ve kişilik bozuklukları, madde kullanım bozukluğuna sahip olma ihtimalinin normal çocukluk dönemi geçiren bireylere kıyasla daha fazla olduğu söylenebilir (Şenkal, 2013). Aynı zamanda araştırmalara göre, sadece çocukluk çağı travmaları değil, yetersiz ebeveynlik tarzı da bireyin duygu düzenleme gelişimini önemli ölçüde olumsuz yönde etkileyerek aleksitimik (duygu körlüğü) özelliklerin oluşumuna neden olmaktadır.

Aleksitimiyi açıklamak gerekirse bu kavramı ilk kez tanımlayan Sifneos'a (1988) göre, aleksitimik bireylerin en göze çarpan özellikleri duygularını ayırt etme ve ifadede zorluk çekmeleridir. Bu kişiler bilişsel yeteneklere sahip olsalar da duygu ve düşünceleri arasında bağ kuramazlar. Bu yüzden sosyal yaşantılarında uyum sağlayamazlar ve başka

bir dünyadan gelmiş gibi görünürler (Sifneos, 1988). Ayrıca ebeveynlerden sadece birinin yeterli ebeveynlik tutumu sergilemesi dahi, çocukta aleksitiminin gelişimine engel olabilmektedir (Karukivi ve Saarijärvi, 2014). Bazı bireyler travmatik olaylar veya aşırı stres sonrasında baş etme yolu olarak duygularını bastırma ve bilişsel kaçınmayı içeren ketlenme davranışını gösterebilirler. Bireylerin kaçınmacı ve duygusal ketlenme şeklinde baş etme becerileri bilişsel yönden değerlendirmeyi engellediği için aleksitimi ile ilgilidir (Koçak, 2002) Ayrıca aleksitimi, hayal kurmada kısıtlılık, duygu, düşünce ve bedensel duyuları ayırt etmede yetersizlik, duyguları anlamlandırma ve sözlü/sözsüz ifadedeki zorluklardır ve aleksitimik özelliklerin iyileştirilmesinde bilişsel davranışçı grup ve bireysel terapiler, Gestalt ve psikodrama, biofeedback gibi yaklaşımlar yardımcı olabilmektedir (Şaşıoğlu, Tosun ve Gülol, 2014).. Bu araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiye aleksitimik özelliklerinin etkisi incelenmiştir.

Aşağıda araştırmanın problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın denenceleri, araştırmanın gerekçesi ve önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve araştırma konusuna ilişkin tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem

Yukarıda yapılan açıklamalara uygun olarak araştırmanın problem cümlesi; “Aleksitimik özelliklerine göre çocukluk çağı travmalarına sahip olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları arasında ve bazı demografik değişkenlere göre (cinsiyet, yaş, akademik başarı, anne baba birliktelik durumu, psikolojik destek almış/alıyor olma) aralarında nasıl bir ilişki vardır?” olarak belirlenmiştir.

1.2. Alt Problemler

Aşağıda araştırmanın alt problemleri sıralanmıştır:

- a. Öğrencilerin çocukluk çağı travmalarına göre aleksitimik özellikleri farklılaşmakta mıdır?
- b. Öğrencilerin aleksitimi düzeyleri ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- c. Öğrencilerin çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- d. Çocukluk çağı travmalarına sahip öğrencilerin cinsiyet, yaş, psikolojik destek almış/alıyor olma ve akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- e. Öğrencilerin psikolojik dayanıklılıkları ile cinsiyet, yaş, psikolojik destek almış/alıyor olma ve akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- f. Öğrencilerin aleksitimi düzeyleri ile cinsiyet, yaş, psikolojik destek almış/alıyor olma ve akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırma Dereceleri

Aşağıda araştırma denenceleri sıralanmıştır:

- a. Çocukluk çağı travmaları (fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal) ile aleksitimik özellikler gösterme arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.
- b. Aleksitimi düzeyleri ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.
- c. Çocukluk çağı travmaları (fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve duygusal, fiziksel ihmal) ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.
- d. Çocukluk çağı travmalarına sahip öğrencilerin cinsiyet, yaş, akademik başarıları, psikolojik destek almış/alıyor olma ve anne baba birliktelik durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- e. Psikolojik dayanıklılıklarına göre öğrencilerin cinsiyet, yaş, akademik başarıları, psikolojik destek almış/alıyor olma ve anne baba birliktelik durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- f. Aleksitimi düzeylerine göre öğrencilerin cinsiyet, yaş, akademik başarıları, psikolojik destek almış/alıyor olma ve anne baba birliktelik durumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Aleksitimik bireyler genel olarak duygularını tanımlama, ifade etme, duygularını ve bedensel duyularını ayırt etmede zorlanırlar. Bu durum hem psikolojik hem de fiziksel yönden sağlıklı olmalarına engel oluşturur. Alanyazında aleksitimi, psikoanalitik yaklaşıma göre, travma, kaygı gibi sıkıntı veren durumlara karşı geliştirilen bir savunma mekanizmasıdır (Tatar vd., 2017). Bilişsel kuramın bakış açısına göre ise, örseleyici ve yıkıcı olayların yaşanması sonucunda çocuğun bilişsel-duygusal gelişimi olumsuz

etkilenmekte ve buna bağlı olarak duyguları ifade edebilme, aktarabilme beceri düzeyleri düşmektedir. Aynı zamanda aleksitimik özelliklerin bilişsel çarpıtmalar ve otomatik düşünceler sonucunda ortaya çıktığı da düşünülmektedir (Aktay, 2014). Yiğit ve Erden'e (2015) göre, çocukluk çağındaki istismar yaşantıları sonucunda bireyin kendi ve çevresiyle ilgili otonomi, değerli ve güvende hissetme gibi erken dönem şemaları olumsuz yönde etkilenmekte ve bu şemalar psikolojik semptomlara aracı rol oynayabilmektedir. Çocukluk çağı travmalarının, erişkinlikte depresyon, yaygın anksiyete bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu, sosyal fobi, erişkin dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ve psikotik bozukluklarla ilişkili olduğu belirlenmiştir (Mathews, Kaur, ve Stein, 2008). Diğer yandan bazı bireylerin yaşadıkları zorlu durumların getirdiği değişikliklere çok rahat uyum sağlayarak olumsuzluklarla baş edebilme davranışları sergiledikleri görülmektedir ve bu kişisel bir güçtür (Pleck, 1994). Psikolojik dayanıklılığı yüksek kişiler, hayatlarının tüm alanlarında daha başarılı, iş doyumunu yüksek üretken, sağlıklı kişiler arası ilişkilere sahip olabilmektedirler (Çetin ve Basım, 2011).

Alanyazındaki psikolojik dayanıklılık ve çocuklukta yaşanan travmatik deneyimler üzerinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, aleksitimik belirtilere sahip bireylerin psikolojik dayanıklılıklarının daha zayıf olduğu ve psikolojik rahatsızlıklara daha yatkın olabildikleri görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın amacı ve önemi şöyle özetlenebilir:

Alanyazında daha önce yapılan çalışmalarda aleksitimi büyük çoğunlukla psikosomatik, fiziksel ve psikiyatrik bozukluklar üzerinde çalışılmıştır ve ülkemizde normal örneklemelerde aleksitiminin çalışıldığı araştırmalara çok fazla rastlanmamıştır. Bu çalışmanın üniversite öğrencilerinin aleksitimik özelliklerinin psikolojik dayanıklılıkları üzerindeki etkisinin daha önce araştırılmamış olması nedeni ile alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkide aleksitimik özelliklerinin etkisini belirlemeye çalışan bu araştırma şu temel sayıtlara dayanmaktadır:

- a. Ölçek maddeleri öğrencilerce içtenlikle ve doğruyu yansıtacak şekilde yanıtlanmıştır.
- b. Kullanılan ölçekler istenilen özellikleri ölçebilecek niteliktedir.
- c. Üzerinde çalışılan kavramlar bilimsel olarak ölçülebilmektedir.
- d. Örneklem grubunun evreni temsil ettiği düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sınırlılıkları aşağıda sıralanmıştır:

- a. Araştırmanın örnekleme Yozgat ilinde çalışmaya katılan Bozok Üniversitesi'ndeki gönüllü öğrenci sayısı ile sınırlıdır.
- b. Araştırmanın sonuçları, veri toplama araçlarının ölçtüğü nitelikler ve örneklemeden elde edilen verilerle sınırlıdır.
- c. Araştırmanın, örneklemini oluşturan lisans öğrencilerinin, ölçeklere verdikleri cevapların içten ve objektif içten olup olmadığı ile sınırlıdır.
- d. Değişkenlerin arasındaki ilişkilerin incelenmesi ölçeklerin maddeleri ile sınırlıdır.
- e. Katılımcıların sosyodemografik bilgileri Kişisel Bilgi Formu'ndaki maddelerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Çocukluk çağı travmaları: Çocukluk çağı travmaları çocukları sonraki dönemlerde fiziksel, ruhsal ve psikososyal yönden etkileyip çocukların hayatlarında iz bırakabilecek risk faktörleridir. Çocuk istismarı ve ihmali; aile veya çocuğun bakımıyla ilgilenen yetişkin tarafından çocuğun gelişimini sekteye uğratarak ona zarar verecek eylem ve eylemsizliklerin tamamı olarak tanımlanmaktadır (Tıraşçı ve Gören, 2007)

Psikolojik dayanıklılık: Kişilerin hayatları boyunca karşılaştıkları travma, kayıp, kaza, doğal afetler veya ciddi sağlık problemleri, ekonomik krizler gibi zorluk ve sıkıntı yaşamalarına neden olan olaylar karşısında uyum sağlama ve baş edebilme güçleridir (Tusaie ve Dyer, 2004).

Aleksitimi: Duyguların farkı ve ifade edilmesinde güçlük çekme, duygular hakkında söz söyleyememe (Sifneos, 1988).

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde sırası ile çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimi hakkında bilgiler sunulmuş ardından yurt içi ve yurtdışı alanyazındaki araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Çocukluk Çağı Travmaları

Çocukluk çağı travmatik yaşantıları kültür ve inanışlara bağlı olarak çocukların köle olarak satılma ve çalıştırılma, tanrılara kurban edilme, öldürülme, günahkar görülüp cezalandırılma, çocuk yaşta evlendirilme, bebek sahibi olma gibi örneklerle günümüzden geriye gidildiğinde eski çağa kadar dayanmaktadır (Polat O. , 2007). Çocukluk çağı travmaları ile ilgili ilk araştırmalar 18.yy'da Paris Tıp Akademisi'nde yapılmış (Yaşar ve Akduman , 2007), ardından özellikle I. Ve II. Dünya Savaşlarının çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri ve binlerce çocuğun kimsesiz kalmasıyla çocukları korumaya yönelik çeşitli organizasyonlar başlatılmıştır (Pressel, 2000). Sonraki senelerde çocuk istismarı ile ilgili ilk terim "hırpalanmış çocuk sendromu (battered child syndrome)", 1962 yılında Kempe tarafından kullanılmıştır (Pressel, 2000). Daha sonraki senelerde çocuk istismarı ile ilgili ilk resmi çalışma 1974 yılında Amerika Birleşik Devletleri' nde Çocuk İhmalini Ve İstismarını Önleme Ve Tedavi Yasası'nın çıkarılmasıyla yapılmıştır. Bunu Birleşmiş Milletler'in "Çocuk Hakları Sözleşmesi"'ni kabulü izlemiştir. Sözleşmenin 19.maddesinde bulunan koşulda getirilen şart ile çocuğun bakımını üstlenen kişilerce gelecek her türlü kötü muameleye karşı korunmasının sözleşmeyi imzalayan devletlerin sorumluluğuna bırakılmasıdır. (Polat O, 2002)

Travma, bireyin ölüm, ağır yaralanma gibi kendisinin veya başkalarının yaşamını tehdit eden, bedensel ve ruhsal bütünlüğünü bozacak şekilde aniden ortaya çıkan ve bunlarla kısa vadede baş etmekte zorlanacağı kadar şiddetli uyarılarla yüz yüze gelmesi, tanık olmasıdır (Mutlu, 2015). Bireylerin, çocukluk çağlarında stres yaratan küçük büyük çeşitli olaylarla karşılaşması olağandır. Normal şartlardaki bireyler bunu tolere edebilir ve travma olarak algılamazlar fakat stres yaratan olayların şiddeti, uygun olmayan aile ve çevre şartlarının varlığı ile birleştiğinde birey bu yaşantılarını travmatik bir sürece dönüştürebilir. Bireysel yaşanan travmatik süreçler aynı zamanda toplumsaldır ve nesilden nesile aktarılır (Öztürk ve Şar, 2005). Bu bağlamdan bakıldığında toplumsal,

ailesel ve bireysel olmak üzere bazı faktörler çocukluk çağı travmalarının görülme sıklığını artırmaktadır. Toplumsal faktörler olarak fakirlik, yetersiz sağlık hizmetleri, geniş ailelerin dar konutlarda kalabalık yaşaması, şiddet içeren televizyon programları, çocuğu terbiye yöntemi adı altında fiziksel cezaların uygun görüldüğü kültürler, şiddet ve öfkenin sıkça bulunduğu ortamlarda büyümek sayılabilir (Polat N. , 2000). Çocukluk çağındaki travmatik yaşantılar genel olarak çocukluk çağında deneyimlenen fiziksel, cinsel, duygusal istismar ile fiziksel ve duygusal ihmal şeklinde alt türlere ayrılarak sınıflandırılmaktadır (Şenkal, 2013). Çocukluk çağı travmaları, çocuğa yetişkinler, ebeveyn veya bakım veren kişilerce kaza haricinde uygulanan, fiziksel ya da duygusal hasara yol açan kasıtlı veya bilmeyerek yapılan kötü muameleler ile yapılması gerektiği halde yapılmayan davranışlardır (Yurdakök ve Özmen, 2010). Çocuklukta yaşanan travmaların genellikle kendilerine en yakın olan kişiler tarafından yinelenerek gerçekleşmesi sonucunda çocuğun ilerleyen yaşlarında ortaya çıkabilecek uzun süreli olumsuz etkileri nedeniyle tanımlanması ve iyileştirilmesi zordur (Çelik ve Hocaoğlu, 2018). Tüm zorlu yaşam deneyimlerinde olduğu gibi çocukluk çağı travmaları da çocukların davranışsal, sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimlerini önemli boyutta etkileyerek sonraki dönemlerde depresyon, kaygı bozuklukları, davranış bozuklukları, yeme bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu, saldırganlık veya içe kapanma, düşük benlik saygısı ve benzeri psikolojik bozukluk ve rahatsızlıklara ortam hazırlamaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Aynı zamanda çocukluk döneminde baş etme gücü zayıf veya hiç olmadığı için deneyimlenen ve travma olarak adlandırılan zorlayıcı, örseleyici olaylar, bireyin kendilik ve nesne imgeleri algısına etki ederek, daha sonra karşılaşılabileceği örseleyici olaylara göstereceği davranış tarzlarını belirlemektedir (Yüksel ve Çifci, 2017) Çocukluk döneminde karşılaşılan bu davranışların nedenleri arasında çok erken yaşta (duygusal olarak olgunlaşmamış) ebeveyn olmak, madde ve alkol kullanımı, depresyon, şizofreni gibi psikolojik bozukluklar, düşük eğitim düzeyi, aile içi sağlıklı iletişim, göç, çok çocuklu geniş aile yapısı, düşük sosyo ekonomik düzey ve olumsuz yaşam koşulları, ölüm ya da boşanma nedeniyle tek başına ebeveynlik yapmak, parçalanmış aileler yetersiz ebeveyn çocuk ilişkisi, çocukluğunda şiddet görmüş ebeveynler, evlilikte geçimsizlik ailesel faktörler sıralanabilir (Polat, 2007). Bireysel faktörler olarak fiziksel ve gelişimsel özellikleri açısından engelli ya da hiperaktif, dürtüsel veya hırçın, üvey, istenmeyen ya da istenmeyen cinsiyette çocuklar ile sık ve uzun süre ağlayan çocuklar çocukluk çağı travmalarına daha çok maruz kalabilmektedirler (Çelik ve Hocaoğlu, 2018).

Çocukluk travmaları fiziksel, cinsel, duygusal şiddet ve ihmal olarak dört ana başlıkta değerlendirilmektedir (Polat, 2007). Bu başlıklar aşağıda açıklanmıştır:

2.1.1. Çocuk İstismarı

Çocuk istismarının geçmişi insanlık tarihi kadar eski olsa da istismar kavramının ortaya konmasına ve konuyla ilgili sistematik çalışmaların yapımına son yüzyıl içerisinde başlanmıştır. Çocuk istismarının kasıtlılık, toplumsal eleştiri, bedensel cezalar, aile içi şiddet, çocuğun kişiliği gibi birçok boyutunun olması ve değişen koşullar nedeniyle çok sayıda tanımı bulunmaktadır (Polat O., 2017).. Bu tanımlardan birini Taner ve Gökler (2004), çocuğa bakan yetişkin tarafından çocuğa uygulanan toplum ve ahlak kurallarına uymayan, zarar verici, çocuğun normal gelişimini engelleyen her türlü eylem ve eylemsizlikler; Dubowitz, (2005) bir yetişkinin kasıtlı veya kasıtsız olarak çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyecek davranışlar; Polat, (2017) ise

“0-18 yaş grubundaki çocuğun kendisine bakmakla yükümlü kişi veya kişiler tarafından zarar verici olan, kaza-dışı ve önlenbilir bir davranışa maruz kalması çocuk istismarıdır. Bunun çocuğun fiziksel, psiko-sosyal gelişimini engelleyen, gerçekleştiği toplumun kültür değerleri dışında kalan ve uzmanı tarafından da istismar olarak kabul edilen bir davranış olması gerekmektedir.” şeklinde tanımlamışlardır

Çocuk istismarının kapsamını fiziksel, duygusal ve cinsel istismar ile çocuğun fiziksel ve duygusal ihmali oluşturmaktadır ve aşağıda açıklanmıştır (Şenkal, 2013).

2.1.1.1. Fiziksel İstismar

En sık karşılaşılan istismar tipi olan fiziksel istismar, 18 yaşından küçük çocuk ya da gencin bilinçli bir şekilde fiziksel zarar görmesini amaçlayan, aletli veya aletsiz uygulanan şiddeti içeren dövme, tokat atma, sarsma, itip kakma, tekmeleme, kayışla ya da sert bir cisimle vurma gibi davranışlardır (Ekinci, 2010). Diğer bir tanımda da fiziksel istismar, cezalandırmak için çocuğa elle veya aletle vurma, itirme, sarsma, ısırma, yakma ya da iz bırakmayacak şekilde olsa da şiddet uygulanarak zarar verilmesi ya da menedilmesi (odaya veya tuvalete kilitleme) davranışlarıdır. (Topbaş, 2004). Fiziksel istimara daha çok yaşamın ilk altı yılı rastlanıldığı bunun nedeni olarak bu süreçte çocukların kendilerini henüz savunamadıkları ve ifade etmekte güçlük yaşamaları

sebebiyle fiziksel istismara daha fazla maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Bilir ve ark., 1987).

Fiziksel istismar sonucunda bedende yanıklar, özellikle göğüs, sırt ve karında yaralar, kırıklar, çürükler, şişlik ve morluklar, göz ve kulak içi kanamaları, yüz ve ağız yaraları vb. belirtiler görülmektedir (Derman, 2010). Bazı toplum ve kültürlerde disiplin ve terbiye amacıyla çocuklara şiddet uygulamak normal karşılanmaktadır. Ülkemizde de dayak bir nevi disiplin aracı olarak çocuklara yönelik fiziksel istismar riskini yükseltmektedir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009)

Fiziksel istismarla karşılaşma bakımından risk faktörleri ebeveyn, çocuk ve durum olmak üzere üç ayrılır. Ebeveyn nedeni ile gerçekleşen durumlar; ebeveynlerin çok genç ve tecrübesiz olması, ayrıca çocuk yetiştirmeye yönelik bilgilerinin eksik olması (Wang, Baz ve Bechtel, 2007), çocukluk döneminde istismara uğramış olmaları (Bulut, 1996; Küpeli, Kanbur ve Derman, 2003) kötü alışkanlık ve bağımlılıklarının olması (Hancı, 2002, Adalı, 2007). Bireysel isteklerini çocuklarının isteklerinden üstün tutmaları, duygularını kontrol etmekte güçlük yaşamaları (Kara ve ark, 2004), düşük eğitim düzeyi (Zeytinoğlu ve Kozcu, 1990; Oral, 1993; Kara ve ark, 2004) kişilik bozuklukları, ruhsal hastalıklar (Wang, Baz ve Bechtel, 2007), duygusal problemler (Straus, 2000), eşleri ve evlilikleri ile ilgili problemler (Yavuzer, 2001) sıralanabilir. Çocuk merkezli risk faktörleri ise, çocuğun istenmeyen bir gebelik neticesi doğması (Yavuzer, 2001), anne –babanın arzu ettiği cinsiyette doğmaması (Kara ve ark, 2004), hiperaktif, çocuğun çok sık ve tekrarlayan hastalıklara sahip olması, nörolojik ve fiziksel rahatsızlıklarının olması (Küpeli, Kanbur ve Derman, 2003), prematüre (Oral, 1993), iyi olmayan fiziksel görünüm (Erdener, 2008; Küpeli ve ark., 2003), engelli, huysuz, aşırı ağlamaklı ve uyku düzensizliğinin olmasıdır (Kara ve ark, 2004). Durumdan kaynaklanan faktörler, maddi sıkıntılar (Straus, 2000; Yavuzer, 2001), eşin ölümü ve çocuğun bakımını tek başına üstlenme (Kara ve ark, 2004), boşanmış olma (Hancı, 2002), aile içi şiddetin yaşanması (Ayan, 2007), göç, çok çocuklu ve geniş aile olma (Polat,2001), işsiz olma, kriz boyutlu durumlar (Kara vd, 2004; Armağan, 2007) söylenebilir.

Üstelik bazı araştırmacılar, fiziksel istismara mağduru çocuklarda davranış bozukluğu, korkular, enürezis, dışkı tutma, uyku sorunları, konuşma bozuklukları ve tik davranışlarına rastlanıldığını ifade etmektedirler. Ergenlerle yapılan çalışmalarda ise bu istismar türünün, özsaygı düşüklüğü, saldırgan davranışlar ve anksiyeteye neden olduğu ortaya konmuştur (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2005).

Görüldüğü gibi fiziksel istismar mağduru çocuklarda hem gelişimsel süreçlerinde hem de yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde ciddi fiziksel ve ruhsal sorunlar ortaya çıkmaktadır.

2.1.1.2. Duygusal İstismar

Duygusal istismar çocuğun isteklerinin, benliğinin sürekli aşağılanması, korkutulması, tehdit edilmesi, yaş ve gelişimi ile ilgili uygun olmayan beklentilere hedef olması, toplumsal ahlaka göre kabul edilemez yöntemlerle büyütülmesi olarak tanımlanmaktadır (Atamer, 2005). Ayrıca, diğer istismar türlerine göre daha karmaşık ve belirlenmesi zor olan duygusal istismar, çocuğun sosyal, psikolojik ve kişilik gelişimine engel olan her tür sözel istismar eylemleridir (Ulu, 2011).

Bazı araştırmacılar duygusal istismar türlerini şöyle sıralayarak: reddetme, aşağılama, yalnız bırakma, suça sürükleme, çocuğu kendi çıkarına kullanma, zamanından önce yetişkin rolüne sokma olarak altı gruba ayırmıştır (Demirkapı, 2013). Bunlara ek olarak ailede sürekli negatif duygulanım olması, uyum problemleri, çocuğun ebeveynlerinden sevgi, şefkat, güven ve kabul sağlayamaması, çift mesaj içeren iletişimler de duygusal istismar eylemleri içerisindedir (Mutlu, 2015). Bu tür olumsuz davranışların çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz etkilemesi nedeniyle çocuklarda dikkat dağınıklığı ve özgül öğrenme güçlüğü, gerginlik, bağımlı kişilik ve değersizlik duygu ve düşünceleri gelişebilir (Tıraşçı ve Gören, 2007). Aynı zamanda, çocukluğunda duygusal istismara maruz kalmış erişkin bireylerin depresyon, düşük benlik algısı, suçluluk ve kişiler arası problemlere sahip olma ihtimalleri fiziksel istismar geçmişi olanlardan daha yüksek bulunmakta (Arıcıoğlu, 2003), duygusal istismar geçmişi olan bireyler, olmayanlar göre daha yüksek düzeyde içe ve dışa yönelim problemi yaşamaktadırlar (Arslan ve Balkıs, 2016).

Duygusal istismar ve etkilerini konu alan ayrıca ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan çalışmaları toparlayan bir araştırma sonucunda da bu istismar türünün benlik kavramı, umutsuzluk, düşük benlik saygısı, kaygı, akademik başarı, davranışsal, bilişsel ve duygusal sorunlar ve kişilik özellikleri ile alakalı olduğu ortaya çıkmıştır (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2005).

2.1.1.3. Cinsel İstismar

Çocuk istismarı tiplerinden saptanması en güç olan cinsel istismarın çok sayıda tanımı bulunmaktadır. Amerikan Ulusal Çocuk İstismarı ve İhmal Merkezi'ne (NCCAN) (1991) göre cinsel istismar şöyle tanımlanmıştır:

“Çocuk ve erişkin arasındaki temas ve ilişki, o erişkinin veya başka birinin cinsel stimülasyonu için kullanılmışsa, çocuğun cinsel istismarı olarak kabul edilir. Cinsel istismar diğer bir çocuk tarafından eğer bu çocuğun diğeri üzerine belirgin bir gücü veya kontrolü söz konusuysa veya bariz bir yaş farkı varsa da gerçekleştirilebilir.” (Polat, 2017, s.97)

Başka bir tanımda ise UNICEF cinsel istismarı, erişkinlerin cinsel haz amacıyla çocuğun rızası olmadan ilişki kurması, maddi kazanç için çocuğu fuhuş ve pornografiye yönlendirmesi olarak tanımlanmıştır (Yurdakök, 2010'ten akt. Şenkal 2013). Çocukluk döneminde maruz kalınan cinsel istismarın travmatik etkisi, yetişkin bireyin bedensel, duygusal, davranışsal ve sosyal alanlarda problemlere neden olarak yaşamını olumsuz etkilemektedir (Page, 2004). Bu etkileri konuyla ilgili bir araştırma sonucuna göre şöyle değerlendirebiliriz: çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmış bir grupta depresyon, fobi, anksiyete bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), cinsel yaşam bozukluklarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. (Armağan, 2007)

Görüldüğü üzere çocukların kendilerini savunamamaları, yapılan istismarı tam olarak algılayamamaları ya da bu istismara zorlanmaları nedeniyle hayat boyu sürebilecek travmalar yaşamaktadırlar. Bu nedenle çocukların ve ailelerin bu konuyla ilgili eğitimlere tabi tutulması ve çocukların kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir ortamda büyütülmeleri ayrıca bu konuyla ilgili suç işleyenlere yönelik yaptırımların en ağır şekilde olması cinsel istismarın önlenmesine katkı sunacağı değerlendirilmiştir.

2.1.2. İhmal

Genel olarak fiziksel ve duygusal ihmal olarak iki ana grupta incelenen ihmal kavramı, ana-baba ya da çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin bu yükümlülüklerini gerektiği gibi yerine getirmemeleri olarak tanımlanmıştır (Polat, 2017). Bir başka tanımda ise çocuk ihmal çocuk bakımını üstlenen kişilerin, çocuğun en temel ihtiyaçları ve tüm gereksinimlerini tam anlamıyla yerine getirmemesi, çocuğu kendi haline bırakması olarak ifade edilmiştir.

Çocuk ihmali de istismar kadar önemli bir olgudur. İhmal ile istismar arasındaki fark ihmal pasif davranışlardan, istismar ise aktif davranışlardan oluşmuştur Fiziksel, cinsel ve duygusal olmak üzere ihmal üç başlıkta toplanabilir. Çocuğun gelişimi için ihtiyacı olan sosyal kaynaklardan mahrum bırakılması fiziksel ihmale, cinsel sömürü yönünden korunmaması, cinsel gelişimine yeterince önem verilmemesi cinsel ihmale, çocuğa ilgi, sevgi, yakınlık, şefkat gösterilmemesi ise duygusal ihmale örnek gösterilebilir (Aral, 2001). Aşağıda fiziksel ve duygusal ihmal tanımlarına yer verilmiştir.

2.1.2.1. Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal, çocuğun beslenme, giyinme, barınma ve sağlık ihtiyaçlarını karşılama sorumluluğunu alan kişilerin görevlerini yerine getirmemeleri, çocuğun kendi haline bırakılması ve dışlanmasıdır (Topal, 2016). Bunların yanı sıra çocuğun sorumsuz kişilere bırakılması, evlilik dışı ilişkiden doğduğunda fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmaması, istenmeyen gebeliklerde annenin bebeğin düşmesine sebep olacak davranışlarda bulunması, çocuğun zarar görmesine neden olacak ilaç zehirlenmesi, elektrik çarpması, sıcak su dökülmesi gibi ev içinde ve dışında ki kazalar olarak değerlendirilir (Child Welfare Information Gateway, 2013; Durmuşoğlu-Saltalı, 2015; Kurtoğlu, 2016; Yurdakök ve İnce, 2010).

2.1.2.2. Duygusal İhmal

Duygusal ihmal, bakım veren kişilerce çocuğun sevgi, duygusal yakınlık ve destek gibi ihtiyaçlarının karşılanmaması psikolojik ihtiyaçlarına karşılık verilmemesi, sosyal gelişiminin desteklenmemesi olarak tanımlanabilir (Yurdakök ve Özmen, 2010). Buna ek olarak alkol ve uyuşturucu kullanmasına izin verilmesi, başarı ve başarısızlıklarının göz ardı edilmesi, tüm gelişim sürecine göre (bebeklik, çocukluk, okul, ergenlik) önemli duygusal ihtiyaçlarının giderilmediği durumlar da duygusal ihmallerdendir. (Child Welfare Information Gateway, 2013; Durmuşoğlu-Saltalı, 2015; Kurtoğlu, 2016). Çocukların duygusal olarak ihmali sonucunda çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimleri olumsuz etkilenmekte ve kendilerini sosyal hayatta güçlü ve rahat hissetmeleri için gerekli olan duyguları gelişmemektedir (Özgentürk, 2014).

2.2. Psikolojik Dayanıklılık

Alanyazın incelendiğinde, İngilizce “resilience” kelimesinin karşılığı olarak “yılmazlık”, “psikolojik sağlamlık” ve “kendini toparlama gücü” şeklinde adlandırılan psikolojik

dayanıklılık kavramının birçok tanımı bulunmaktadır (Tümlü Ülker, 2012). Silliman'a (2004) göre, bireyin hayatındaki güçlüklerle baş etmek için kaynaklarını geliştirme kapasitesidir. Başka bir tanımda psikolojik dayanıklılık, stres içeren bir durumla karşılaşan bireyin stresle mücadele edebilmek için eski haline dönebilme gücü (Garmez, 1993) ve bireyin olumsuz stresörleri idare edebilmesini sağlayan koruyucu bir mekanizmadır (Gooding, Hurst, Johnson, & Tarrier, 2011). Birçok boyuta sahip olan psikolojik dayanıklılık kavramı araştırmacılarca şu 3 tanımla açıklanmıştır (Fraser, Richman, & Galinsky, 1999):

1. Yüksek risk içeren bir durumda toparlanabilme ve en iyi sonucu gösterme.
2. Stresli yaşam olayının verdiği baskı karşısında işlevselliğini sürdürebilme.
3. Travmatik durumlarla baş edebilme ve olumsuz yaşam şartlarına uyum sağlayabilme.

Bu tanımlar ışığında bir süreç olarak psikolojik dayanıklılık sonuçlarla ve bu sonuçları doğuran nedenlerle açıklanmaktadır. Bunlar, birey risk faktörü ile yüz yüze geldiğinde, koruyucu faktörlerin devreye girerek bireyin duruma uyum sağlayarak olumlu sonuçlar elde etmesi sürecidir (Gizir, 2007). Psikolojik dayanıklılık aynı zamanda bilişsel ve duygusal süreçleri içeren bir özelliktir (Tugade & Fredrickson, 2004) ve yüksek dayanıklılığa sahip bireyler, riskli bir durumla karşılaştıklarında ilk olarak bilişsel bir değerlendirme yaparak durum sonucu oluşan duygularını düzenlemektedirler (Utsey, Bolden, Lanier, & Williams, 2011).

Psikolojik dayanıklılık; kendini adama, kontrol ve meydan okuma olmak üzere üç boyuttan oluşur. Kendini adama, bireyin stresli yaşam şartlarıyla başa çıkabilmesinde önemli bir güçtür ve kendini adama, aile, iş ve sosyal çevre, kişiler arası ilişki ve değerlere adama şeklinde bireyin tüm yaşam alanında olmaktadır. Öz disiplin, başarı yönelimli olma, özerklik ve içsel güdülenme, karar verme becerisi, bireysel özgürlük ve seçim yapabilmeyi içeren kontrol (denetim) boyutu, zorluklar karşısında çaresiz kalmak yerine sonucu manipüle etmeye olan inancı içerir. Son olarak meydan okuma boyutu da, değişime neden olan zorlu olaylara güvenliği zedeleyici bir etken olarak bakmak yerine, gelişimi teşvik edici bir uyarıcı olarak görüp mevcut şartları yeniden düzenleyebileceğine dair inançlardır (Şerife, 2016).

2.2.1. Psikolojik Dayanıklılığı Etkileyen Faktörler

Psikolojik dayanıklılığı risk ve koruyucu faktörler etkileyebilmektedir. Bu bileşenlere ilişkin açıklamalar aşağıdaki bölümlerde sunulmuştur

2.2.1.1. Risk Faktörleri

Risk faktörleri zor hayat koşullarını tanımlamaktadır. Bu durum kişiyle aileyle ve toplumla ilgili olabilmektedir. Masten (2001), herhangi olumsuz hayat koşuluyla karşılaşmamış bireylerin psikolojik dayanıklılıklarından söz edilemeyeceğini belirtmiştir. Buradan risk faktörlerinin psikolojik dayanıklılık kavramını anlamada anahtar rol oynadığı anlaşılmaktadır. Yaşamında hiç sarsıcı bir durumla karşılaşmayan ama hayatın farklı alanlarında başarılı olanlar dayanıklı değil sadece başarılı veya yeterli kişiler olarak belirtilmektedir (Luthar, Cicchetti ve Becker, 2000; Luthar vd., 2000).

Gizir (2007), yaptığı araştırmada risk faktörlerini bireysel, ailesel ve çevresel diye kategorilendirmiştir. Bireysel risk faktörlerini; erken doğum, olumsuz yaşam olayları, kronik hastalıklar şeklinde sıralamıştır. Ailesel risk faktörlerini ise anne babanın hastalığı veya psikopatolojisi, boşanması, ölümü ya da tek ebeveyn ile yaşamak, ergenlik sürecinde anne olma diye belirtmiştir. Çevresel risk faktörlerini de; ekonomik zorluklar ve fakirlik, çocuk ihmali ve istismarı, savaş ve doğal afetler gibi toplumsal sorunlar, toplumsal şiddet ve ailevi sıkıntılar, evsizlik şeklinde ortaya koymuştur.

Küçük yaşlarda veya gelişme döneminde risk faktörleriyle karşılaşmak ilerleyen yaşlarda sorun yaratabilir. Kişiyi önemli derecede etkileyen olumsuzluklar, felaketler, ailesinde yaşanan travmalar bireyin hayatını sekteye uğratır. Sonuç olarak bunların hepsi risk faktörü olarak karşısına çıkar. Risk altındaki kişide veya ergenliğini yaşayanlarda istenmeyen gebelikler, madde kötüye kullanımı, tutarsız davranışlar gözlemlenebilir. Tek bir risk faktörü dahi kişiyi epey olumsuz etkilerken, birden çok risk faktörü olduğunda daha da ciddi etkilemektedir. Özellikle daha az koruyucu olan ailelerde yetişen çocuklar daha stresli bir yaşama devam etmek zorunda olmaktadır. Ayrıca bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirmekte zorlanmaktadır (Kararımak, 2006).

2.2.2.2. Koruyucu Faktörler

Koruyucu faktörler ile anlatılmak istenen, riskleri veya zorlukların etkisini azaltan ya da ortadan kaldıran ve bireyi geliştiren durumlardır. Koruyucu faktörlerin olması, hem

problemi oluşmadan önlerken hem de var olan sorunun etkisini azaltarak kişinin duygusal ve fiziksel iyi oluşuna etkide bulunacak davranışları, tutumları güçlendirmesine yardımcı olarak, güçlükler karşısında sağlam kalmasını sağlar (Recepoğlu ve Tümlü, 2013). Yapılan araştırmalarda kişiyi çevrenin negatif etkilerinden uzaklaştıran asıl etkenin, kişinin psikolojik olarak sağlam olması değil, asıl onu koruyan ve başarılı olmasını sağlayanın koruyucu faktörler olduğu tespit edilmiştir. Çünkü koruyucu faktörler çevresel risk faktörlerinin etkisini azaltan davranış ve yetenekleri kapsamaktadır (Oktan vd., 2011: 141). Koruyucu faktörler, bir kalkan gibi bireyle risk faktörleri arasında yer alarak, psikolojik ve biyolojik yönden olumsuz sonuçların oluşma ihtimalini azaltan özellikler olarak görülmektedir (Garmezy, 1993).

Alanyazında koruyucu faktörlerin risk faktörleri gibi üç gruba ayrıldığı görülmektedir; bireysel, ailesel ve sosyal koruyucu faktörler. Aynı zamanda bu faktörler içsel (bireysel koruyucu faktörler) ve dışsal (ailesel ve sosyal koruyucu faktörler) faktörler olarak da sınıflandırılmaktadır (Abu Bakar, Jamaluddin, Symaco ve Darusalam, 2010). İçsel faktörler, bireyin psikolojik dayanıklılık gelişimini güçlendiren özgüven, içsel kontrol odağı, umutlu olma, iyimserlik, maneviyat, özsaygı, dışa dönüklük, kararlılık, bilinçlilik, güvengenlik, sorumluluk gibi kişilik özellikleri şeklinde tanımlanabilir (Başak, 2012). Dışsal koruyucu faktörler olarak da ebeveyn den destek görme/olumlu ilişkilere sahip olma, etkili ebeveynlik ve ev kuralları, aileyle birlikte yaşama, anne ile sağlıklı ilişkinin kurulmuş olması, eğitilmiş ebeveyn, çocuğun geleceğine yönelik olumlu beklentiler, etkili sosyal kaynaklar, sosyal çevrede olumlu bir rol modeline sahip olma ve destekleyici bir yetişkinle olumlu ilişkiler kurma gibi durumlar sıralanabilir (Sağ, 2016).

2.2.2.3. Olumlu Sonuçlar

Olumlu sonuç, birey ve çevre etkileşimi sonucunda meydana gelen bu uyum, bireyin gelişim sürecini içinde bulunduğu çevresel şartlar altına rağmen sağlıklı devam ettirmek için gösterdiği gayrettir. Yapılan araştırmalara göre, gelişim görevlerinin yerine getirilmesi akademik başarı, sosyal yeterlik, psikolojik sağlık, suç davranışlarından uzak durma, mutluluk, yaşa uygun spor yapma, okula devam, ders dışı etkinliklere ve sosyal yardım çalışmalarına katılma, olumlu sosyal ilişkiler, kurallara uyma, yakın arkadaş ilişkileri kurabilme ve kabul, kendini kabul, yaşam doyumu psikopatolojinin bulunmaması gibi bazı değişkenler olumlu sonuçları belirlemektedir (Tümlü Ülker, 2012).

2.3. Aleksitimi

Aleksitimi kavramı, Yunanca “a” (yok), “lexis” (söz) ve “thymos” (duygu) anlamına gelen kelimelerin biraraya gelmesiyle oluşmuş bir kavram olan (Dereboy’dan akt., Atasayar, 2011) aleksitimi, duyguların anlamlandırılma ve ifadesinde yaşanan zorluk ve hayal kurmada yetersizlik, sınırlı imgelem, empati kuramama, dürtüsel davranışlar gösterme ve duyguları bedenselleştirme yönelimi olarak tanımlanmaktadır. (Şaşıoğlu, Tosun ve Gülol, 2014). Aleksitimik özelliklere sahip bireylerin duygularını fiziksel belirtilerinden yola çıkarak ifade etmeye çalışmalarının nedeni, duygusal uyarım durumlarını fiziksel olanlarda ayırt edememeleridir (Ogrodniczuk, Piper, Joyce & Abbass, 2009). Duygusal zorluk çekmelerine ek olarak aleksitimik bireyler, obsesif somut düşünme tarzına sahip olduklarından iç dünyalarının yerine çevresel nesne ve durumlara odaklanarak zihinlerini meşgul etmektedirler (Epözdemir, 2012). Yapılan çalışmalarda, duygu düzenleme becerisindeki yetersizlik, bireyin kişiler arası ilişkilerinin bozulmasına, kaygı geliştirmesine ve psikolojik bozukluklara sahip olmasına sebep olmaktadır (Deniz, Erus ve Büyükcebeci, 2017).

Araştırmalar sonucunda, aleksitimiye sahip bireylerin duygularını fark edip anlamlandırma ve ifade etmedeki güçlüğü, bireylerin bilişsel süreçlerindeki eksikliklerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu nedenle aleksitimik bireylere duygusal dünyalarını ifade edebilmeleri için Gestalt ve Bilişsel merkezli bireysel ve grup terapileri ile yine Bilişsel yaklaşımın uygulamaları ve teknikleri kullanılarak iç dünyalarına dair farkındalık kazandırma, otomatik ve irrasyonel düşüncelerini tespit etmenin amaçlandığı bilinmektedir (Atasayar, 2011).

Alanyazın incelendiğinde aleksitimik kişilik özelliklerinin, duyguları fark etme, tanımlama ve ifade etmede güçlük, hayal kurmada kısıtlılık, işe vuruk işlemsel düşünme ve dış merkezli uyum sağlamaya yönelik bilişsel yapı olarak dört başlıkta toplandığı görülmüştür (Koçak,2003).

2.3.1. *Duyguları Fark Etme, Tanımlama ve İfade Etmede Güçlük*

Bedensel duyularından çok sık yakınan aleksitimik bireyler, duygularını fark etme, tanıma ve tanımlamakta zorluk çekmekte ve duygularını sözel ifade edememektedirler. Genellikle duygularını sözel olarak “rahatlama-rahatsız olma” veya bedensel duyularını

“gevşeme-gergin olma” kelimeleriyle belirtmektedirler. Tekrarlı ve sıkıcı konuşma tarzlarına da sahip olabilmektedirler (Koçak, 2003).

2.3.2. Hayal Kurmada Kısıtlılık

Aleksitimik bireyler hayal kurmakta ve hayal edilmesi istenen yaşantılarını duygu yüklü olarak canlandırmada zorluk çekmektedirler. Bu zorluk yaratıcılıklarını kullanmalarına bir engeldir ve böylece dış merkezli eylem ve düşünceler geliştirerek, diğer insanlarca donuk, kaba, sıkıcı olarak tanımlanabilmektedirler (Aktay, 2014).

2.3.3. İşe Vuruk İşlemsel Düşünme

Aleksitimik bireyler, faydacı ve mekanik tarzda düşünmeye eğilim göstererek karşılaştıkları problemlere somut ve kısa yoldan çözüm bulmaya çalışmaktadırlar. Sorunların derinindeki duygusal nedenler ve çatışmalarla ilgilenmeyerek yüzeysel nedenlere odaklanmaktadırlar (Atasayar, 2011).

2.3.4. Dış Merkezli Uyum Sağlamaya Yönelik Bilişsel Yapı

Aleksitimik bireylerin çoğunlukla dışa dönük kişilik yapısına sahip oldukları görülmektedir. Bunun nedeni olarak da çevreyle olan ilişkilerinde dış uyaranlara yönelmeleri ve iç dünyalarının, duygularının geri planda kalması bilinmektedir. Durum böyleyken, gösterdikleri gayret sayesinde, çevreleriyle uyumlu ilişkiler kurabilmektedirler (Koçak, 2003). Yüksek düzeyde aleksitimik özelliklere sahip bireyler, çeşitli inançlar ve kurallar geliştirerek dış dünyayı anlamaya yol gösterecek beceriler geliştirirler fakat diğer insanları ve davranışlarını anlamada zorluk çektikleri için yakın sosyal ilişkiler kurmada zorlanmaktadırlar (Wastell & Taylor, 2002).

2.4. Çocukluk Çağı Travmaları ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çocukluk çağı travmaları, ile ilgili ülkemizde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir:

2.4.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Aydın ve İşmen (2003), 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örselenme yaşantısını bazı değişkenler bakımından incelemişlerdir. Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ) ve Kişisel Bilgiler Formu kullanılan araştırmanın örneklemini eğitim tugayında bulunan 308 katılımcı oluşturmuştur. Analizlerin sonucuna göre, 20 yaş ve altı

katılımcılar daha fazla duygusal örselenmeye maruz kalmıştır. Fiziksel, duygusal ve cinsel örselenme en çok ilkokul ve ortaokul mezunu olanlarda görülürken, gelir düzeyi düşük olanlarda duygusal ve gelir düzeyi yüksek olanlarda fiziksel örselenme yaşantısı görülmüştür. Ayrıca, örselenme yaşantıları arttıkça askeri ortama uyum sağlama düzeyinin de düştüğü tespit edilmiştir.

Başka bir çalışmada Zeren ve arkadaşları (2012), üniversite öğrencilerinde çocukluk çağında istismara uğrama sıklığının ortaya konması ve istismara ilişkin etkenlerin tespitini araştırmışlardır. Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinden 150 kişi katılmıştır. Araştırmanın ölçme araçları, sosyodemografik anket formu, Türkiye için geçerlilik ve güvenilirlikleri Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ) kullanılmıştır. Sonuç olarak, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre duygusal, fiziksel kötüye kullanımı belirgin düzeyde yüksektir. Anne babası boşanmış öğrencilerin duygusal istismar ve toplam puanları ile ailesi aylık 1000 TL ve altı gelir düzeyine sahip öğrencilerin duygusal istismar ve toplam puanları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Demirkapı (2013), çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisini incelediği araştırmasının 69 katılımcıdan oluşan örneklemini Adnan Menderes Üniversitesi öğrencilerinden Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'ne göre ortalamanın üzerinde kalan bireylerden seçmiştir. Araştırmanın ölçme araçları olarak bilgi formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ), Kimlik Duygusu Değerlendirme Aracı (KDDA), SCID I ve SCID II kullanılmıştır. Verilerin analizi sonucunda duygusal ihmal ve duygusal istismarın, cinsel ve fiziksel istismar ile fiziksel ihmale göre daha yaygın olduğu, ÇÇTÖ puanlarının geliri 1000 TL'nin altında, tıbbi destek alan, kendisinde veya ailesinde zarar verme davranışlarına sahip, intihar girişiminde bulunmuş katılımcılarda anlamlı şekilde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Duygusal istismar ve cinsel istismarın DDGÖ üzerinde, duygusal istismar ve duygusal ihmalin KDDA üzerinde anlamlı etkisinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca, duygusal istismar ile kimlik bocalaması ilişkisinde duygu düzenleme güçlüğü'nün kısmi aracı değişken olduğu da araştırmacı tarafından belirlenmiştir.

Topal (2016), yaptığı çalışmada bireylerin çocukluk çağı travma, depresyon, anksiyete, yaşam doyumu ve ontolojik iyi oluş düzeylerini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 25-45 yaş arasında, gönüllü 200 kişi oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda; çocukluk çağı

travmanın ruh sağlığı üzerinde etkisi olduğu, ayrıca ontolojik iyi oluş düzeylerinin çocukluk çağı travma ve ruh sağlığı ilişkisine aracılık ettiği bir rolünün olduğu bulunmuştur.

Başka bir çalışmada çocukluk dönemi travmaları ile kişiler arası bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Çağ Üniversitesi 2018 bahar döneminde öğrenimine devam etmekte olan 18-25 yaş arası 733 (227 erkek, 506 kadın) öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, Kişiler Arası Bağımlılık Ölçeği (KBÖ), Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeği Kısa Formu (ÇÖYÖ-KF) ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, çocukluk dönemi örselenme yaşantıları ve kişiler arası bağımlılık düzeyi arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Erkekler ve anne baba eğitim düzeyi düşük katılımcıların çocukluk döneminde daha fazla örselenme yaşantılarına sahip olduğu bulunmuştur (Barak,2018).

Alanyazın incelendiğinde çocukluk çağı travma yaşantılarının bireylerde ilerleyen yaşlarda zorlu yaşam şartlarına uyum sağlayamama, kişilik bozuklukları veya psikolojik rahatsızlıklara sebep olduğu görülmüştür.

2.4.2. Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Boden, Horwood ve Fergusson, (2007) çocukluğunda cinsel ve fiziksel istismara maruz kalmanın sosyal geçmiş, ailesel ve kişisel faktörler bağlamında sonraki yıllarda okul başarısını etkileyip etkilemediği üzerine araştırma yapmıştır Çalışmaya 18 ile 21 yaş arasında 1000 kişi katılmıştır. Araştırma neticesinde; çocukluğunda cinsel ve fiziksel istismara maruz kalma puanlarının yüksek olmasının ortaokul başarısını düşürdüğü, bir liseden mezun olmayı, üniversiteye girmeyi ve üniversitede derece yapmayı olumsuz olarak etkilediği tespit edilmiştir.

Çocukluk çağı istismarı öyküsü ile psikotik bozukluğu olan bireyler için sanrılarının içeriği arasındaki olası ilişkiler incelenmiştir. Bir veya daha fazla sanrısız inanç içeren psikotik bozukluğu olan 39 katılımcı, çocukluk çağı travması, sanrısız inançlar ve halüsinasyonlar dahil olmak üzere ilişkili anormal algısal deneyimler hakkında yapılandırılmış görüşmelere katılmıştır. Araştırmanın neticesinde halüsinasyonların varlığının daha çok fiziksel istismarla ilgili olduğu tespit edilmiştir (Mason ve diğerleri, 2009).

Alanyazında rastlanan başka bir çalışmada Kuo ve Gross (2011), çocukluk çağı travma geçmişi olan 102 (53' ü kadın) ve olmayan kontrol grubu ile 30 (15'i kadın) sosyal kaygı

bozukluğuna sahip bireylere, çocukluk çağı travma biçimlerinin (cinsel istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal istismar ve duygusal) oranları, ne sıklıkta ve ne zaman gerçekleştiğini karşılaştırmak amacıyla Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-SF) ve Social Interaction Anxiety Scale ölçeklerini uygulamışlardır. Sonuç olarak, çocukluğunda duygusal istismar ve duygusal ihmale maruz kalan yetişkin bireylerin sosyal kaygı bozukluğu düzeyinin daha yüksek olduğu, fiziksel istismar ve fiziksel ihmal geçmişı olan katılımcıların sosyal kaygı şiddeti, genel kaygı, depresyon ve özgüven ile ilişkili olmadığı bulunmuştur.

Oshri, Sutton, Warner ve Miller (2015), 361 lisans öğrencisi arasında çeşitli kötü muamele biçimleri ve risk davranışları (örneğin madde kullanımı; riskli cinsiyet) arasındaki ilişkiler ve bağlanma stillerinin ve duygu düzensizliğinin bu ilişkilerin altında olup olmadığını test etmiştir. Duygusal ve cinsel ancak sözel olmayan istismarlar (sözlü istismar doğrudan alkol kullanımıyla ilişkili olsa da), endişeli ve önleyici bağlanma stilleriyle ilişkili bulunmuştur. Duygusal düzenleme boyutları arasında dürtüsellik, çocuğun kötü muamelesinden riskli davranışlara kadar en güçlü dolaylı etkiyi göstermiştir. Sonuçlar, çocuğun kötü muamele görmesi ile risk davranış sonuçları arasında bağlanma stilleri ve duygu düzenlemesi ile kesitsel bir bağlantıyı desteklemiştir.

Bu çalışmada, erişkin üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmasından kurtulanlarda depresyon ve dayanıklılık arasındaki ilişki incelenmiştir Katılımcılara Çocukluk Çağı Travma Anketin, Connor-Davidson Esneklik ölçeğin ve PROMIS Depresyon anketin uygulanmıştır. Bu çalışmanın sonuçları dayanıklılığın depresyon ile orta derecede ters bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir. Veriler ayrıca, çocuklukta travma yaşayan yetişkinlerin travma yaşamamış yetişkinlere göre yetişkinlikte daha yüksek depresyon oranlarına sahip olduğunu göstermiştir (Norton, 2017).

Alanyazın incelendiğinde çocuklukta yaşanan travmaların ileride kaygı, halüsinasyonlar, akademik başarı düşüklüğu, depresyon bağlanma problemleri gibi olumsuz durumlara neden olduğu tespit edilmiştir.

2.5. Psikolojik Dayanıklılık ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde psikolojik dayanıklılık, ile ilgili ülkemizde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir:

2.5.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Öğrencilerinin duygusal zekâ ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlımlıkları arasındaki ilişkiyi ve duygusal zekâ ve umudun psikolojik sağlımlığı yordamadaki rolünü inceleyen Aydın (2010), örneklemini oluşturan Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nin altı farklı bölümünden 449 öğrenciye Kişisel Bilgi Formu ile birlikte Duygusal Zekâ Değerlendirme Ölçeği, Umut Ölçeği, Yılmazlık Ölçeğini uygulamıştır. Verilerin analizi sonucunda, duygusal zekâ ve umudun psikolojik sağlımlığın önemli yordayıcıları olduğunu tespit ederek duygusal zekâ ve umut düzeyi yüksek olan öğrencilerin psikolojik sağlımlık düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur.

Arslan (2015), psikolojik istismar, psikolojik sağlımlık, sosyal bağlılık ve aidiyet duygusu arasındaki ilişki üzerine yaptığı araştırmada 177 kadın ve 102 erkek olmak üzere toplam 279 katılımcıya Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği, Psikolojik Sağlımlık Ölçeği, Sosyal Bağlılık Ölçeği, Genel Aidiyet Ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 24.42 ve standart sapması 2.95'tir. Verilerin yapısal modele göre analizi sonucunda çocukluk dönemi psikolojik istismar ve psikolojik sağlımlık arasındaki ilişkide sosyal bağlılık ve aidiyetin tam aracı rol üstlendiği yani toplumsal düzeyde koruyucu faktörler içerisinde oldukları belirlenmiştir.

Diğer bir çalışmada, üniversite öğrencilerinde bağlanma biçimleriyle psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Üsküdar Üniversitesi'nde öğrenim gören 150 öğrenciye Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği, Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği uygulanmıştır. Sonuç olarak, bireylerde kaygılı bağlanma arttıķa; psikolojik dayanıklılık düzeyi ve psikolojik dayanıklılık alt boyutları kendilik algısı, gelecek algısı, yapısal stil, aile uyumu ve sosyal kaynakların azaldığı, kaçınan bağlanma arttıķa; psikolojik dayanıklılık alt boyutu sosyal kaynakların azaldığı; güvenli bağlanma arttıķa; psikolojik dayanıklılık düzeyinin ve psikolojik dayanıklılık alt boyutları gelecek algısı, sosyal yeterlilik, aile uyumu ve sosyal kaynakların da arttığı görülmüştür (Vergili, 2018).

Üniversite öğrencilerinin çocukluk ağı travmaları, bağlanma biçimleri ve psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yapılan bir çalışmada 150 lisans öğrencisine Erişkin Bağlanma Biçimi Ölçeği, Çocukluk Çağı Travma Ölçeği, Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve SCL-45 ölçekleri uygulanmıştır. Sonuç olarak, çocukluk ağı

travma ve bağlanma biçimleri arasında psikolojik dayanıklılık yöünden aralarında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (Donat, 2018).

Alanyazın incelendiğinde duygusal zekâ ve umut düzeyi yüksek olan bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin de yüksek olduğu, çocukluk dönemi psikolojik istismar ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide sosyal bağlılık ve aidiyetin tam aracı rol üstlendiği, bireylerin duyguları yönetme beceri düzeylerine ilişkin algı düzeyleri ve çocuklukta geçirilen duygusal istismar yaşantılarının genel psikolojik sağlığı olumsuz yönde etkilediği, çocukluk çağı travma ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin psikolojik dayanıklılık bakımından pozitif yönlü ve anlamlı olduğu görülmüştür.

2.5.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Wingo, ve arkadaşları (2010), Afrikan Amerikalılar üzerinde yaptıkları kesitsel çalışmada, çocukluk çağı istismar ve travma öyküsü olan 792 yetişkinin psikolojik dayanıklılıklarının, depresyon dereceleri üzerindeki hafifletici etkisini araştırmışlardır. Katılımcıların psikolojik dayanıklılıklarını ölçmek için Connor–Davidson Resilience Scale, depresyon derecelerini ölçmek için Beck Depression Inventory (BDI), çocukluk çağı travmalarını tespit etmek amacıyla da Bernstein ve arkadaşlarının geliştirdiği Childhood Trauma Questionnaire (CTQ) ve diğer travmalar için Trauma Events Inventory kullanmışlardır. Katılımcıların yaş ortalamaları 36 iken yaklaşık %68'i kadın, %94'ü Afrikan, %11'i evli, %32'i bir işte çalışmaktadır. %48'i depresyona sahip değilken, %22'si orta derecede ve %30'u yüksek derecede depresyona sahiptir. Katılımcıların %20'si istismar türlerinden sadece birine, %8'i 2 çeşit istismar türüne, %9'u ise 3 çeşit istismara şiddetli derecede maruz kalmışlardır. Çoklu regresyon analizi sonucunda çocukluk çağı travmalarına maruz kalmış ve psikolojik dayanıklılık puanları yüksek bireylerin depresyon düzeyleri, psikolojik dayanıklılık puanları düşük bireylere göre daha düşük bulunmuştur.

Grant ve diğerlerinin (2013), 35 öğrenci ile yaptığı bir çalışmada katılımcılara psikolojik dayanıklılığın ne olduğu sorulmuştur. Verilen cevaplar üç kategoride sınıflandırılmıştır; (1) Güçlüklerden geri dönme, (2) başarılı bir şekilde güçlükler ile başa çıkma ve (3) karmaşık çok boyutlu bir kavram. Çalışmaya katılanların tamamına yakını (%92) psikolojik dayanıklılığın sosyal hizmet uzmanları için çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılara psikolojik dayanıklılığın nasıl arttırılabileceğine ilişkin bir soru sorulmuştur. Çalışma grubunun %24'ü insanların doğuştan dayanıklı olduğunu, %91'i ise

eğitimle dayanıklılığın geliştirilebileceği yönünde cevap vermişlerdir. Sınıf ortamındaki uygulamaların, sosyal desteğin, eğitimcilerden veya alandaki kişilerden alınan desteğin psikolojik dayanıklılığı geliştirmede oldukça önem arz ettiğini ifade etmişlerdir.

Spahni ve arkadaşları (2016), yaptıkları çalışmada medeni durum ve cinsiyetin; depresif semptomlar, yalnızlık ve yaşam doyumu gibi psikolojik adaptasyonun çeşitli göstergeleri üzerindeki etkilerini ve yakın kaybı yaşayan kişilerdeki bu neticeleri yordayabilmek için psikolojik dayanıklılık özellikleri, evlilik süresi ve ölüm bağlamını incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 60-89 yaş aralığındaki 480 birey ve 759 evli çift oluşturmuştur. Çalışma bulgularında; eş kaybına uyum sağlamada psikolojik dayanıklılık özellikleri temel faktör olarak, evlilik süresi ve ölüm bağlamı ise ikincil faktör olarak bulunmuştur.

Truter ve diğerleri (2017), tarafından çocuk refahında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının risk ve psikolojik dayanıklılıklarını belirlemek için 14 niteliksel çalışmanın metasentezi yapılmıştır. Araştırmada, çocuk refahı alanındaki risklerin neler olduğu ve sosyal hizmet uzmanlarının bu risklere nasıl uyum gösterdiği sorularına cevap aranmıştır. Araştırma sonucunda iki önemli durum ortaya çıkmıştır; çocuk refahı alanında sosyal hizmet uzmanı olmak risk yüküdür ve çocuk refahında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının psikolojik dayanıklılığına ilişkin yetersiz veri bulunmaktadır

Chen (2017) çalışmasında duygusal zeka, algılanan sosyal destek ve psikolojik dayanıklılık özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 238 gündüz ve 258 yatılı ortaokul öğrencisi olmak üzere toplam 496 Çinli genç oluşturmuştur. Öncelikli olarak Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin yapısal faktörleri analiz edilmiştir. Aileden ve arkadaştan alınan sosyal desteğin önemli bir değişken olduğu tespit edilmiştir. Sonraki analizler arkadaştan alınan sosyal desteğin etkisinin okul tipine bağlı olduğunu göstermiştir. Arkadaştan algılanan sosyal destek ve duygusal zekası yüksek olan bireylerin psikolojik dayanıklılık seviyesi en yüksek olan kişiler olduğu tespit edilmiştir.

Alanyazın incelendiğinde çocukluk çağı travmaları yaşamış kişilerin psikolojik dayanıklılık düzeyinin düşük olduğu, kişilerin yakın çevrelerinden ya da önemli gördükleri kişiler tarafından desteklenmesinin kişinin dayanıklılığını olumlu etkilediği tespit edilmiştir.

2.6. Aleksitimi ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde aleksitimi, ile ilgili ülkemizde ve yurt dışında yapılmış araştırmalara yer verilmiştir:

2.6.1. Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Koçak (2003) tarafından hazırlanan deneysel bir çalışmada "Duygusal İfade Eğitimi Programının "üniversite öğrencilerinin aleksitimi ve yalnızlık düzeylerine etkisi araştırılmıştır. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinin Sınıf Öğretmenliği 3.sınıfta okuyan öğrencilerden 15'er kişilik deney ve kontrol grupları, yansız atama yoluyla belirlenmiştir. Katılımcılara Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ) ve Yalnızlık Ölçeği (UCLA) öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Sonuç olarak, "Duygusal İfade Eğitimi Programı"nın öğrencilerin aleksitimi ve yalnızlık düzeylerini azaltmada etkili olduğu ve etkisinin uzun olduğu tespit edilmiştir. Araştırmacı, duygusal ifade eğitimi programında yeni bir yöntem oluşturarak, aleksitimikler için kolay olan davranışlardan zor olanlara doğru (duygular) giden dört aşamalı bir süreç izlenmiştir:

1. Asama: Duygusal bir durum veya olayla karşılaşma. Duygularla yüz yüze gelme.
2. Asama: Nefes alma, gevşeme ve rahatlama teknikleri eşliğinde duygulara eşlik eden bedensel tepkileri fark etme, tanıma.
3. Asama: Bedensel tepkiler, fizyolojik belirtilerle düşünceler arasında bağlantı kurma. Bu düşünceleri fark edip ifade etme.
4. Asama: Bedensel tepkiler ve düşüncelere eşlik eden duyguları fark etme ve ifade etme.

Erden (2005) tarafından yürütülmüş bir çalışmada çocukluk çağından itibaren ailesinden ayrı yetiştirme yurdunda büyüyen gençler ile ailesinin yanında büyüyen gençleri aleksitimi, depresyon ve psikiyatrik belirtisellik açısından karşılaştırma ve her iki grup için aleksitimi ile depresyon ve psikiyatrik belirtisellik arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın veri araçları; Toronto Aleksitimi Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Belirti Tarama Ölçeği (SCL-90 R)'dir. Ortaya çıkan sonuca göre, ailesinden ayrı yetiştirme yurdunda büyüyen gençler daha fazla aleksitimik ve depresif özellikler göstermektedir ve bu gençlerin aleksitimi ile depresyon puanları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Diğer bir araştırmada üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma stilleri (bağlanmanın kaygı ve kaçınma boyutları) ile yetişkinlikteki depresyon ve kaygı

belirtileri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü araştırılmıştır (Şenkal, 2013). Araştırmanın örneklemini Hacettepe Üniversitesi'nde lisans düzeyinde öğrenim gören gönüllü 369 katılımcı oluşturmuştur. Veri araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YIYE-II), Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ-20), Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (DSKE) uygulanmıştır. Sonuç olarak çocukluk çağı travmaları alt boyutlarının (fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel ve duygusal ihmal) depresif belirti düzeyiyle ilişkisinde aleksitiminin toplam puanının ve alt boyutlarının (duygularını tanıma zorluğu, duygularını ifade etme zorluğu ve dışa vuruk düşünce) aracı rolü incelendiğinde aleksitiminin toplam puanı ile duygularını tanıma ve ifade etme zorluğu alt boyutlarının çocukluk çağı duygusal istismarı, duygusal ihmali ve fiziksel ihmalinin yetişkinlikteki depresif belirtilerle ilişkisinde aracı bir rol oynadığı tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin aleksitimi ve depresyon düzeyleri üzerindeki yordayıcılığını araştıran (Aktay, 2014), bağlanma stillerinin aleksitimi ve depresyonun önemli bir yordayıcısı olduğunu tespit ettiği araştırmada 18-30 yaşları arasındaki 84 kadın ve 66 erkek katılımcıya Toronto Aleksitimi Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri uygulanmıştır.

Diğer bir araştırmada Tepei (2014), 35'i ayakta 25'i hastanede yatarak tedavi gören depresif bozukluk tanısı konmuş 63 kadın hastanın psikolojik dayanıklılıkları ile aleksitimi düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Psikolojik dayanıklılık puanları ile aleksitimi puanları arasında yüksek düzeyde negatif korelasyon bulunmuştur. Araştırmacıya göre, aleksitiminin varlığı ve düzeyi bireyin etkili duygu düzenleme becerisini bozarak pozitif baş etme mekanizmalarını olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur.

Şener (2018) çalışmasında, aleksitimi düzeyini Toronto Aleksitimi Ölçeği (TAÖ), Duyguları İfade Etme Ölçeği (DİEÖ), Spontanlık Değerlendirme Ölçeği (SDÖ) uygulayarak belirlediği lisans birinci sınıfta öğrenim gören 20 öğrenciyi, 10'u deney, 10'u kontrol grubu olarak ayırmış ve deney grubuna 10 hafta boyunca psikodrama oturumları yapmıştır. Çalışmanın sonucunda, psikodramanın hem aleksitimi belirtileri gösteren öğrencilerin puanlarının düşmesinde hem de duyguları ifade etme becerisi ve spontanlık düzeylerinin artmasında etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Tekeli (2018) tarafından yapılan araştırmada, çocukluk dönemi algılanan ebeveyn tutumlarının yetişkinlik dönemindeki aleksitimi ve empatik eğilim ile ilişkisini incelemiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, Toronto Aleksitimi Ölçeği(Tas-20), Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu (Short-EMBU) ve Empatik Eğilim Ölçeği kullanılan araştırmanın çalışma grubunu, Üsküdar Üniversitesi'nde eğitim gören 18 yaşın üstünde olmak üzere 197 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın bulguları neticesinde, aleksitimi ve empatinin, algılanan ebeveyn tutumu ile ilgili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar, ebeveyn tutumu ile empati düzeyi ve aleksitimi arasında güçlü bir ilişki olduğunu doğrulamıştır.

Alanyazın incelendiğinde ebeveyn tutumlarının, çocukluk çağı travmalarının aleksitimiye etkilediği, ilerleyen süreçte depresyona yol açtığı, duyguları ifade etmede güçlüklerle neden olduğu ve son olarak psikodramanın aleksitimi belirtilerini azalttığı tespit edilmiştir.

6.2.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Declercq ve ark. (2010) tarafından yapılan araştırmanın örneklemini yüksek riskli meslek mensupları, cinsel saldırı mağdurları, savaş gazileri, soykırımdan kurtulan kişiler gibi çeşitli gruplar oluşturmuştur. Araştırmanın neticesinde aleksitiminin, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) belirtilerinin ortaya çıkmasında ve kritik bir olayın sonucu olarak travma sonrası stres bozukluğunun gelişimini etkilediğini deneysel olarak desteklediği belirtilmiştir.

Ebeveynlik stilleriyle ebeveyn aleksitimi düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelenmek amacıyla 946 ebeveynden oluşan diğer bir çalışmada Cuzzocrea ve ark. (2015), aleksitimi arttıka otoriter ve izin verici ebeveyn tutumlarının arttığını, demokratik ebeveyn tutumlarının da azaldığını tespit etmiştir.

Yapılan başka bir çalışmada, duygu işleme, aleksitimi ve bağlanma örüntüleri incelenmiştir. Çalışma grubu Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu olan bireyleri de kapsamaktadır. Bağlanma biçimleri ve bağlanma biçimleriyle ilgili olan algılanan ebeveyn tutumlarının aleksitimiye yordadığı sonucuna varılan çalışmada ayrıca, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, bağlanma ve aleksitimi arasında özel bir ilişki olduğu öne sürülmüştür (Edel ve ark.,2015).

Başka bir araştırmada ise sağlıklı çocuklarda aleksitimi ile ebeveynlerinin aleksitimi düzeyi arasındaki ilişkiyi, çocuk aleksitimi düzeyi ile çocukların yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin ebeveynlerin aleksitimi düzeyine aracılık edip etmediği incelenmiştir. Aleksitimi ve yaşam kalitesi anketleri 8-12 yaş grubundaki çocuklara, aleksitimi anketleri ana bakıcı olan ebeveynlerine, babalarına veya annelerine uygulandı. Araştırmanın sonuçları, çocuklar ve ebeveynler için aleksitimi boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir (dışarıya yönelik düşünme boyutu hariç). Çocukların duyguları tanımlamadaki zorlukları ve duyguları tanımlamadaki zorluklar, tüm yaşam kalitesi boyutlarını (fiziksel refah hariç) etkilediği bulunmuştur. Sonuçlar ayrıca, bu ilişkinin kısmen ebeveynlerin, çocukların yaşam kalitesi boyutlarının bazılarına ilişkin duygularını tarif etmedeki zorluğunun aracılık ettiğini göstermiştir (Lopez ve diğerleri, 2018).

İlgili alanyazın incelendiğinde aleksitimin travma sonrası stres bozukluğu belirtilerini anlamada etkili olduğu ve ebeveyn tutumlarının aleksitiminin gelişimine neden olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, işlem yolu ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiye aleksitimik özelliklerinin etkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiş ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimi ve/veya değişimin oranını belirlemeye yarayan bir tarama modelidir (Karasar, 2006).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan katılımcıların demografik bilgilerinin (cinsiyet, yaş, akademik başarı düzeyleri, psikolojik destek almış/alıyor olma ve anne baba birliktelik durumu) yüzdelerle dağılımları Tablo 3.2’de sunulmuştur.

Tablo 3.1
Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Demografik Değişkenler	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kız	260	44.1
	Erkek	329	55.9
Yaş	19 ve altı	75	12.8
	20	104	17.7
	21	141	23.9
	22	94	16.0
	23 Üzeri	175	29.7
	Akademik Başarı Düzeyi	Yüksek	77
Orta		488	82.9
Düşük		24	4.1
Anne Baba Boşanma Durumu	Evet	67	11.4
	Hayır	522	88.6
Psikolojik Destek Alma Durumu	Evet	51	8.7
	Hayır	518	87.9
	Devam Ediyor	20	3.4

Araştırmanın çalışma grubunu Yozgat ilinde bulunan bir üniversitenin Mimarlık, Mühendislik ve Şehir ve Bölge Planlama bölümlerinde öğrenim gören 260'sı kız 329'u erkek olmak üzere toplam 589 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme ile belirlenen çalışma grubunun demografik bilgilerine göre, 589 öğrencinin %44,1'i (N=260) kadın, %55,9'u (N=329) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların %12,8'i (N=76) 19 ve altı yaşlarda, %17,7'si (N=104) 20, %23,9'u (N=141) 21, %16'sı (N=94) 22 ve %29,7'si (N=175) 23 ve üzeri yaşta'dır. %88,6'lık (N= 522) gruba giren öğrencilerin anne ve babaları birlikte iken %11,4'lük (N=67) kısmın anne ve babası boşanmıştır. Lisans öğrencilerinin akademik başarı düzeyleri, %82,9 (N=488) ile en çok orta düzeydedir. Ardından %13,1 (N=77) ile yüksek düzey ve %4,1 (N=24) ile düşük düzey akademik başarı saptanmıştır. Katılımcıların psikolojik destek alma durumlarına göre yüzdelik dağılımları, %87,9 (N=518) destek almıyor, %8,7 (N=51) almış ve %3,4 (N=20) halen devam etmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmalarına sahip olup olmadıklarını saptamak için Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), psikolojik dayanıklılıklarını belirlemek amacıyla Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ), aleksitimik özelliklerini öğrenmek için Aleksitimi Ölçeği (AÖ) ve sosyodemografik bilgilerini tanımlamada Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Aşağıda veri toplama araçları hakkında ayrıntılı bilgi sunulmuştur.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın örneklemini oluşturan üniversite öğrencilerinin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, cinsiyet, yaş, boşanmış anne babaya sahip olma/olmama, psikolojik destek almış/alıyor olma ve akademik başarı olmak üzere beş maddeden oluşmaktadır.

3.3.2. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)

Orijinal ismi “Childhood Trauma Questionnaire (CTQ)” olan ve 1994 yılında Bernstein ve arkadaşlarınca geliştirilen Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), bir kendini değerlendirme ölçeğidir. 28 maddeden oluşmuştur. 5, 'li Liker tipi derecelendirme ölçeği olan ÇÇTÖ'nün, çocukluk çağı istismarıyla ilgili olan cinsel, fiziksel, duygusal istismar ile duygusal ve fiziksel ihmali içeren beş boyutu vardır. Ölçeğin Türkçeye çevrilmesi 1996 yılında Vedat Şar tarafından yapılmıştır. Ölçeğin beş alt puan toplamı ÇÇTÖ'nün toplam puanını verir. 2012 yılında Vedat Şar ve arkadaşları, “Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeği'nin Türkçe Geçerlik ve Güvenirliği” çalışmasını yaparak Türkiye sürümü için kesme puanı hesaplamışlardır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirligini bulmak için iç tutarlık analizi yapılarak .93, Guttman yarım test kat sayısı da .97 bulunmuştur. Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanarak 4. Madde dışında tüm sonuçlar .30'un ve .50'nin üzerinde hesaplanmış ve ölçeğin iç tutarlığının yüksek olduğu tespit edilmiştir. İki hafta arayla yapılan test-tekrar-test korelasyon katsayısı .90 bulunmuştur. ÇÇTÖ'nin yapısal geçerliği de Çocukluk Çağı Kötüye Kullanım ve İhmal Soru Listesi ve Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği sonuçları arasında tutarlılık bulunmasıyla tespit edilmiştir. Kesme noktaları, ölçeğin orijinali olan CTQ'de bilinmemekle birlikte, fiziksel istismar için 5 puan, fiziksel ihmali ve duygusal istismar için 7, duygusal ihmali için 12 ve toplam puan için 35 puan olabileceği görülmüştür.

3.3.3. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ)

Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ), bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerini belirlemek amacıyla Şerife Işık tarafından geliştirilmiştir. Sistematiik bir yaklaşımla takip edilen araştırmaya 407 yetişkin katılmıştır (285 kadın, 122 erkek). Geliştirilen ölçeğin ölçüt geçerlii için 5'li likert tipi derecelendirmeye düzenlenen "Stresle Başa Çıkma Tutumları Envanteri" (SBTE)'nin alt ölçeklerinden "Aktif Planlama" ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ)'nden alınan toplam puanlar arasındaki ilişki Pearson Korelasyon Katsayısı analizi kullanılmıştır. Toplanan verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için ilk önce KaiserMeyer-Olkin (KMO) ve Barlett testi kullanılmıştır. KMO değeri .85 bulunurken, Barlett testiyle hesaplanan Ki-Kare ($\chi^2 = 2082.187$, $p < .00$) anlamlı bulunmuştur. Sonrasında Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile faktör yükü .30'un altında ve kendi aralarında yüksek korelasyona sahip toplam 20 madde analizden çıkarılarak AFA analizi tekrarlanmıştır. Alanyazın taranarak ölçeğin "kendini adama, kontrol ve meydan okuma" olarak isimlendirilen üç faktörle sınırlandırılmasına karar verilmiştir. Her boyut yedişer maddeden oluşmuştur. Toplam varyansın %34.21'ini açıklayan "Meydan Okuma" boyutunun faktör yükü .46 ile .69 arasında bulunmuştur. "Kendini Adama" boyutunun faktör yükü .44 ile .62 ile değişirken toplam varyansın %7.41'ni açıklamaktadır. Son olarak "Kontrol" boyutunun faktör yükü .37 ile .66 arasında değişmekte ve toplam varyansın %7.99'nu açıklamaktadır. Bu üç alt boyutun hem kendi aralarındaki hem de PDÖ toplam puanıyla olan ilişkisinin olumlu ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Kendini adama, kontrol ve meydan okuma boyutlarının psikolojik dayanıklılık kişilik özelliğini ölçebilirliğini belirlemek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçeğin madde ayırt ediciliğini belirlemek için ilişkisiz t testi ile yapılan %27'lik alt-üst grup karşılaştırılması sonucunda, %27'lik alt-üst grupların ortalamaları arasındaki farklar anlamlı olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçek maddelerinde ölçeğin tamamı için Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .76 iken, kendini adama alt boyutu için iç tutarlık katsayısı .62, kontrol alt boyutu için iç tutarlık katsayısı .69 ve meydan okuma alt boyutu için iç tutarlık katsayısı .74 bulunmuştur. Ölçeğin iki hafta arayla 54 kişiye uygulanması sonucunda test-tekrar test yöntemiyle bulunan güvenilirlik katsayısı .81'dir. Sonuç olarak bulgular, ölçeğin psikolojik dayanıklılık kişilik özelliğini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğünü ispatlamıştır (Işık, 2016).

3.3.4. Aleksitimi Ölçeği (AÖ)

Üniversite öğrencilerinin aleksitimi düzeylerini belirlemek amacıyla Burcu Kemerli ve Tülay Çelik tarafından geliştirilmiştir. 300 üniversite öğrencisinden (93 kadın 2017 erkek) veri toplanmıştır. Yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizi yapılan ölçek, toplam varyansın %53,23'ünü açıklamakta ve toplam 16 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. Bu üç faktör; duyguları tanımlama ve söze dökme, duyguları tanıma ve ayırt etme ve duygubiliş olarak adlandırılmıştır. Toronto Aleksitimi Ölçeği kullanılarak ölçüt geçerliği test edilmiş ve ölçekler arasında .64 ($p<.001$) oranında bir ilişki bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliği bakımından Cronbach Alfa değerleri, ölçeğin tümü için .82, ve ölçeğin boyutları için sırasıyla, .85, .70 ve .64 olarak tespit edilmiştir (Kemerli ve Çelik, 2015).

3.4. İşlem Yolu

Araştırma verilerini toplamak amacıyla ilk önce Ufuk Üniversitesi Rektörlüğü'nden alınan Etik Kurul İzni ile araştırma yapılacak üniversitenin rektörlüğüne gidilerek çalışmada kullanılacak form ve ölçeklerin öğrencilere uygulanabilmesi için gerekli onay alınmıştır. 2018-2019 öğretim yılı birinci döneminde Mimarlık, Mühendislik ve Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerinde öğrenim gören ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere ölçekler uygulanmıştır. Uygulama sırasında veri toplama araçları ilgili yönergeler açıklanmış ve elde edilen kişisel bilgilerin başka kişi veya kurumlarla paylaşılmayacağı belirtilerek, ölçek sorularının samimi bir şekilde cevaplandırılması istenmiştir.

3.5. Verilerinin Analizi

Elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak SPSS 21.0 (Statistical Package For Social Sciences) paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normallik sınaması yapılarak elde edilen puanların dağılımının normal olduğu saptanınca parametrik testlerin kullanılması uygun görülmüştür. Çalışma grubunun sosyodemografik bilgileri için betimsel analiz (frekans analizi, ortalama, standart sapma, yüzde), değişkenlerin birbiriyle olan farklılıklarını belirlemek için bağımsız iki grup T-testi, aralarındaki ilişkiyi analiz etmek için Pearson Korelasyon ve değişkenlerin birbirlerine olan etkisini açıklamak üzere One-way Anova varyans (Tek yönlü Anova), kullanılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın amacına yönelik olarak katılımcıların demografik özelliklerine göre ölçek ve boyutların birbiri ile olan ilişki ve farklılıklarına, katılımcıların çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılıkları ve aleksitimi düzeylerinin karşılaştırılması için uygulanan analizlere yer verilmiştir.

4.1. Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Boyutlarının Çalışma Grubu Üzerindeki Güvenirlik Analizi

Araştırmada kullanılan ölçek ve boyutlarının çalışma grubu üzerindeki güvenilirliğini test etmek için yapılan Cronbach's Alpha analizi sonucunda Çocukluk Çağı Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi ölçeklerinin ve boyutlarının tümünün "güvenilir" (>.70) olduğu anlaşılmaktadır. Analiz sonucu Tablo 4.1'de sunulmuştur.

Tablo 4.1
Araştırmada Kullanılan Ölçek ve Boyutlarının Güvenirlikleri

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Çocukluk Çağı Ruhsal	28	.701
Duygusal İstismar	5	.722
Fiziksel İstismar	5	.754
Fiziksel İhmal	5	.719
Duygusal İhmal	5	.725
Cinsel İstismar	5	.784
Psikolojik Dayanıklılık	21	.765
Meydan Okuma	7	.732
Kendini Adama	7	.785
Kontrol	7	.743
Aleksitimi	16	.861
Duyguları Tanımlama	9	.834
Duygu Biliş	4	.873
Duyguları Tanıma ve	3	.829

(N=589)

4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

Araştırmada kullanılan Çocukluk Çağı Travmaları, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi ölçekleri ve boyutlarının normal dağılım analiz sonuçları Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2
Araştırmada Kullanılan Ölçekler ve Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

	N	\bar{X}	Ss	Çarpıklık	Basıklık
ÇÇTÖ	589	62.31	6.27	1.481	1.428
Fiziksel İstismar	589	6.00	2.44	1.300	1.373
Cinsel İstismar	589	5.61	1.64	1.225	1.125
Duygusal İstismar	589	7.23	3.08	1.156	1.482
Fiziksel İhmal	589	12.77	1.63	.168	1.247
Duygusal İhmal	589	20.61	3.77	-.892	.409
PDÖ	589	62.35	10.59	-.323	1.313
Meydan Okuma	589	21.86	5.09	1.377	1.152
Kendini Adama	589	20.67	4.60	-.904	.601
Kontrol	589	19.65	3.62	-.525	1.146
AÖ	589	34.70	8.14	-.076	-.311
Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	589	19.20	4.86	.094	-.336
Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	589	7.00	2.04	-.090	-.227
Duygu Biliş	589	8.50	2.58	.094	-.402

Çocukluk Çağı Travmaları, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi ölçekleri ve boyutlarının normallik testi sonucunda çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1,5 ile -1,5 arasında olduğu saptanmıştır. Alanyazın incelendiğinde Tabachnick ve Fidell (2013) göre; çarpıklık ve basıklık değerleri +1,5 ile -1,5 arasında olursa, George ve Mallery (2010) göre de çarpıklık ve basıklık değerleri +2,0 ile -2,0 arasında olursa değişkenleri içeren ölçekler normal dağılmaktadır ve verilerin analizi için parametrik testlerden yararlanılması gerekmektedir. Bu durumda çalışmada kullanılan Çocukluk Çağı Travmaları, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi ölçeklerinin ve boyutlarının normalliği tespit edildikten sonra, parametrik testlerden One Way Anova Varyans (Tek yönlü Anova), T-testi ve Pearson Korelasyon analizleri kullanılmıştır.

4.3. Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi Düzeylerinin Karşılaştırılması

Cinsiyete değişkenine göre Çocukluk Çağı Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi ölçekleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla veriler üzerinde T-testi uygulanmış ve sonuçlar aşağıda Tablo 4.3'te gösterilmiştir.

Tablo 4.3
Cinsiyete Göre Çocukluk Çağı Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi Düzeylerinin Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p
ÇÇTÖ	Kız	260	45.79	8,31	587	-.660	.510
	Erkek	329	45.62	8,12			
Fiziksel İstismar	Kız	260	5.96	2,26	587	.295	.768
	Erkek	329	6.03	2,58			
Cinsel İstismar	Kız	260	5.54	1,56	587	-.355	.723
	Erkek	329	5.66	1,70			
Duygusal İstismar	Kız	260	7.23	2,68	587	.444	.657
	Erkek	329	7.20	2,53			
Fiziksel İhmal	Kız	260	6.24	2,15	587	-.690	.490
	Erkek	329	6.09	2,08			
Duygusal İhmal	Kız	260	9.22	3,94	587	-.863	.389
	Erkek	329	9.04	3,33			
PDÖ	Kız	260	59.99	10,83	587	-.157	.875
	Erkek	329	59.58	10,39			
Meydan Okuma	Kız	260	22.11	4,94	587	.152	.880
	Erkek	329	21.99	4,94			
Kendini Adama	Kız	260	19.34	4,48	587	-.378	.706
	Erkek	329	19.32	4,22			
Kontrol	Kız	260	18.53	3,81	587	-.365	.715
	Erkek	329	18.27	3,73			
AÖ	Kız	260	34.67	8,30	587	-.131	.896
	Erkek	329	34.74	8,03			
Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Kız	260	13.26	4,17	587	.245	.807
	Erkek	329	13.28	4,05			
Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Kız	260	13.89	3,79	587	-.196	.844
	Erkek	329	13.72	3,71			
Duygu Biliş	Kız	260	7.52	2,27	587	-.860	.390
	Erkek	329	7.74	2,27			

*P<.01; **p<.05

Cinsiyet değişkenine göre Çocukluk Çağı Travma Ölçeği ($t_{(587)}=.660$, $p>.05$), Psikolojik Dayanıklılık ($t_{(587)}=.157$, $p>.05$) ve Aleksitimi Ölçeği ($t_{(587)}=.131$, $p>.05$) ve boyut ortalama

puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Başka bir ifade ile cinsiyet değişkeni ile çocukluk çağı travma, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimi puanları arasında bir farklılık yoktur.

4.4. Yaşa Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin ÇÇTÖ ortalama puanlarının yaşa göre farklılığını tespit için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4
Yaşa Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi

		N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
ÇÇTÖ	19 ve altı	75	61.60	4.75	G. Arası	319.69	4	79.92	2.529	.040**
	20	104	61.19	7.19	G. İçi	39195.30	584	67.12		
	21	141	62.97	6.05	Toplam	39514.99	588			
	22	94	63.59	7.47		25.41				
	23 ve üzeri	175	62.05	5.59		3469.59				
Fİ	19 ve altı	75	5.77	1.72	G. Arası	3495.00		6.35	1.387	.237
	20	104	5.93	2.76	G. İçi	12.88	584	5.94		
	21	141	5.99	2.15	Toplam	1563.52	588			
	22	94	6.52	3.59		1576.40				
	23 ve üzeri	175	5.87	1.88		54.28				
Çİ	19 ve altı	75	5.31	0.99	G. Arası	3900.76	4	3.22	1.429	.223
	20	104	5.53	1.73	G. İçi	3955.05	584	2.68		
	21	141	5.78	1.66	Toplam	9.04	588			
	22	94	5.79	2.00		2610.59				
	23 ve üzeri	175	5.55	1.56		2619.63				
Dİ	19 ve altı	75	6.99	2.73	G. Arası	67.89	4	13.57	.601	.662
	20	104	6.68	3.02	G. İçi	7603.31	584	6.68		
	21	141	7,33	2.98	Toplam	7671.20	588			
	22	94	7,11	3.92		319.69				
	23 ve üzeri	175	7,46	2.82		39195.30				
FİHML	19 ve altı	75	12.79	1.61	G. Arası	39514.99	4	2.26	1.175	.321
	20	104	12.52	1.61	G. İçi	25.41	584	4.47		
	21	141	12.96	1.63	Toplam	3469.59	588			
	22	94	12.83	1.70		3495.00				
	23 ve üzeri	175	12.74	1.59		12.88				
DİHML	19 ve altı	75	20.92	3.28	G. Arası	177.55	4	16.97	1.588	.176
	20	104	20.26	3.74	G. İçi	7493.65	584	13.02		
	21	141	20.76	3.72	Toplam	7671.20	588			
	22	94	21.27	3.54						
	23 ve üzeri	175	20.22	4.09						

*P<.01; **p<.05

Tablo 4.4'deki bulgular incelendiğinde ÇÇTÖ ortalama puanları ($F(4,584)= 2.529, p<.05$), fiziksel istismar ($F(4,584)= 1.387, p>.05$), cinsel istismar ($F(4,584)= 1.429, p>.05$), duygusal istismar ($F(4,584)= .601, p>.05$), fiziksel ihmal ($F(4,584)= 1.175, p>.05$) ve duygusal ihmal ($F(4,584)= 1.588, p>.05$) ortalama puanlarına göre farklılık göstermektedir.

4.5. Yaşa Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin PDÖ ortalama puanlarının yaşa göre farklılığını tespit için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5
Yaşa Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi

		N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
PDÖ	19 ve altı	75	61,12	10,76	G. Arası	276,75	4	69,19	,752	,557
	20	104	62,94	9,80	G. İçi	65564,49	584	112,27		
	21	141	62,19	11,97	Toplam	65841,25	588			
	22	94	63,64	11,11		21,38				
	23 ve üzeri	175	61,95	9,46		14302,38				
MO	19 ve altı	75	21,83	4,26	G. Arası	14323,76	4	5,35	,377	,825
	20	104	22,32	3,82	G. İçi	92,10	584	24,49		
	21	141	21,99	6,71	Toplam	10954,00	588			
	22	94	21,74	5,17		11046,10				
	23 ve üzeri	175	21,58	4,53		15,27				
KA	19 ve altı	75	19,79	5,16	G. Arası	8318,25	4	23,03	2,136	,075
	20	104	20,66	4,60	G. İçi	276,75	584	18,76		
	21	141	20,61	4,70	Toplam	65564,49	588			
	22	94	21,78	4,54		65841,25				
	23 ve üzeri	175	20,50	4,21		21,38				
K	19 ve altı	75	19,43	3,79	G. Arası	14302,38	4	3,82	,374	,828
	20	104	19,85	3,40	G. İçi	14323,76	584	14,24		
	21	141	19,41	3,76	Toplam	92,10	588			
	22	94	19,79	3,52		10954,00				
	23 ve üzeri	175	19,76	3,63		11046,10				

* $P<.01$; ** $p<.05$

Tablo 4.5'teki bulgular incelendiğinde yaş değişkenine göre PDÖ ortalama puanları ($F(4,584) = .752, p < .05$), meydan okuma ($F(4,584) = .377, p > .05$), kendini adama ($F(4,584) = 2.136, p > .05$) ve kontrol ($F(4,584) = .374, p > .05$) ortalama puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4.6. Yaşa Göre Aleksitimi Düzeyi

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin AÖ ortalama puanlarının yaşa göre farklılığını tespit için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6
Yaşa Göre Aleksitimi Düzeyi

		N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
AÖ	19 ve altı	75	61,12	10,76	G. Arası	276,75	4	69,19	,390	,816
	20	104	62,94	9,80	G. İçi	65564,49	584	112,27		
	21	141	62,19	11,97	Toplam	65841,25	588			
	22	94	63,64	11,11		21,38				
	23 ve üzeri	175	61,95	9,46		14302,38				
DTSD	19 ve altı	75	21,83	4,26	G. Arası	14323,76	4	5,35	,580	,677
	20	104	22,32	3,82	G. İçi	92,10	584	24,49		
	21	141	21,99	6,71	Toplam	10954,00	588			
	22	94	21,74	5,17		11046,10				
	23 ve üzeri	175	21,58	4,53		15,27				
DTAE	19 ve altı	75	19,79	5,16	G. Arası	8318,25	4	23,03	,721	,578
	20	104	20,66	4,60	G. İçi	276,75	584	18,76		
	21	141	20,61	4,70	Toplam	65564,49	588			
	22	94	21,78	4,54		65841,25				
	23 ve üzeri	175	20,50	4,21		21,38				
DB	19 ve altı	75	19,43	3,79	G. Arası	14302,38	4	3,82	4,954	,001*
	20	104	19,85	3,40	G. İçi	14323,76	584	14,24		
	21	141	19,41	3,76	Toplam	92,10	588			
	22	94	19,79	3,52		10954,00				
	23 ve üzeri	175	19,76	3,63		11046,10				

* $P < .01$; ** $p < .05$

Tablo 4.6'daki bulgular incelendiğinde duygu-biliş ($F(4,584)= 4.954, p<.05$), duyguları tanıma ve söze dökme ($F(4,584)= .580, p>.05$), duyguları tanıma ve ayırt etme ($F(4,584)= .721, p>.05$) ve AÖ ($F(4,584)= .390, p<.05$) ortalama puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Başka bir ifade ile yaş arttıkça duyguları tanıma ve ayırt etme boyutu da artmaktadır.

4.7. Akademik Başarıya Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi

Katılımcıların ÇÇTÖ ve boyut ortalama puanlarının akademik başarı düzeyine göre farklılığının tespiti için veriler üzerinde tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.7' de gösterilmiştir.

Tablo 4.7
Akademik Başarıya Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi

	Yaş	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
ÇÇTÖ	Yüksek	77	45,26	8,94	G. Arası	138,45	2	69,22	,351	,704
	Orta	488	45,65	8,10	G. İçi	39376,54	586	67,20		
	Düşük	24	47,96	7,59	Toplam	39514,99	588			
Fİ	Yüksek	77	45,69	8,20	G. Arası	1,11	2	0,56	,093	,911
	Orta	488	6,00	2,70	G. İçi	3493,88	586	5,96		
	Düşük	24	6,01	2,42	Toplam	3495,00	2			
Cİ	Yüksek	77	5,79	1,91	G. Arası	4,48	2	2,24	,834	,435
	Orta	488	6,00	2,44	G. İçi	1571,93	586	2,68		
	Düşük	24	5,47	1,38	Toplam	1576,40	2			
Dİ	Yüksek	77	5,61	1,64	G. Arası	15,29	586	7,64	,048	,953
	Orta	488	5,96	2,27	G. İçi	3939,76	2	6,72		
	Düşük	24	5,61	1,64	Toplam	3955,05	586			
FİHML	Yüksek	77	6,86	2,87	G. Arası	75,55	2	37,77	,282	,754
	Orta	488	7,25	2,56	G. İçi	2544,08	586	4,34		
	Düşük	24	7,67	2,33	Toplam	2619,63	2			
DİHML	Yüksek	77	7,21	2,59	G. Arası	41,96	586	20,98	1,197	,303
	Orta	488	6,84	2,06	G. İçi	7629,24	2	13,02		
	Düşük	24	6,00	2,04	Toplam	7671,20	586			

* $P<.01$; ** $p<.05$

Tablo 4.7 incelendiğinde Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği puanı ($F(2,586)=.351$, $p>.05$), fiziksel istismar ($F(2,586)=.093$, $p>.05$) cinsel istismar ($F(2,586)=.834$, $p>.05$), duygusal istismar ($F(2,586)=.048$, $p>.05$), fiziksel ihmal ($F(2,586)=.282$, $p>.05$) ve duygusal ihmal ($F(2,586)=1.197$, $p>.05$) puanlarının akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle, katılımcıların çocukluk çağı travmaları ile akademik başarıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

4.8. Akademik Başarıya Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi

Katılımcıların PDÖ ve boyut ortalama puanlarının akademik başarı düzeyine göre farklılığının tespiti için veriler üzerinde tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.8’ de verilmiştir.

Tablo 4.8
Akademik Başarı Düzeyine Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi

	Yaş	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
PDÖ	Yüksek	77	62,61	11,99	G. Arası	748,86	2	374,43	3,816	,023*
	Orta	488	59,39	10,36	G. İçi	65092,39	586	111,08		
	Düşük	24	58,25	9,14	Toplam	65841,25	588			
MO	Yüksek	77	59,76	10,58	G. Arası	83,42	2	41,71	1,824	,162
	Orta	488	23,01	6,12	G. İçi	14240,34	586	24,30		
	Düşük	24	21,91	4,74	Toplam	14323,76	588			
KA	Yüksek	77	21,75	4,54	G. Arası	92,98	2	46,49	2,846	,059
	Orta	488	22,05	4,94	G. İçi	10953,13	586	18,69		
	Düşük	24	20,21	4,31	Toplam	11046,10	588			
K	Yüksek	77	19,33	4,57	G. Arası	89,41	586	44,71	3,305	,037**
	Orta	488	18,21	4,33	G. İçi	8244,10	588	14,07		
	Düşük	24	19,25	4,31	Toplam	8333,51	586			

* $P<.01$; $p<.05$

Tablo 4.8’ deki bulgular incelendiğinde PDÖ ve boyutlarından elde edilen puanların akademik başarı değişkenine göre, akademik başarısı yüksek öğrencilerin ölçek ($F(2,586)=3.816$, $p<.05$) ve kontrol puanları ($F(2,586)=3.305$, $p<.05$) diğer boyut puanlarına

göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermiştir. Başka bir ifade ile yüksek akademik başarıya sahip öğrencilerin orta ve düşük akademik başarıya sahip öğrencilere göre psikolojik dayanıklılık toplam ve kontrol puanları daha yüksektir.

4.9. Akademik Başarıya Göre Aleksitimi Düzeyi

Katılımcıların aleksitimi ölçek ve boyut ortalama puanlarının akademik başarı düzeyine göre farklılığının tespiti için veriler üzerinde tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.9’ da verilmiştir.

Tablo 4.9
Akademik Başarıya Göre Aleksitimi Düzeyi

	Yaş	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
AÖ	Yüksek	77	33,35	8,89	G. Arası	163,81	2	81,91	1,242	,290
	Orta	488	34,92	8,09	G. İçi	38864,37	586	66,32		
	Düşük	24	34,54	6,34	Toplam	39028,19	588			
DTSD	Yüksek	77	6,68	2,01	G. Arası	17,16	2	8,58	1,103	,333
	Orta	488	7,05	2,04	G. İçi	9864,92	586	16,83		
	Düşük	24	7,04	2,12	Toplam	9882,08	588			
DTAE	Yüksek	77	1,43	0,50	G. Arası	26,73	2	13,36	3,053	,048**
	Orta	488	1,58	0,49	G. İçi	8214,00	586	14,02		
	Düşük	24	1,58	0,50	Toplam	8240,73	588			
DB	Yüksek	77	8,18	2,64	G. Arası	15,58	2	7,79	,703	,496
	Orta	488	8,55	2,56	G. İçi	3013,55	586	5,14		
	Düşük	24	8,63	2,68	Toplam	3029,13	588			

*P<.01; **p<.05

Tablo 4.9’ daki bulgular incelendiğinde, akademik başarıları yüksek katılımcıların duyguları ayırt etme puanı ($F(2,586)= 3,053, p<.05$), AÖ ve diğer boyutlara göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Başka bir ifade ile yüksek akademik başarıya sahip öğrencilerin orta ve düşük akademik başarıya sahip öğrencilere göre duyguları tanıma ve ayırt etme puanı daha düşüktür.

4.10. Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi Düzeyleri

Katılımcıların anne baba birliktelik durumuna göre çocukluk çağı ruhsal travma, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek amacıyla veriler üzerinde T-testi uygulanmış ve sonuçlar aşağıda Tablo 4.10'da gösterilmiştir.

Tablo 4.10
Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Çocukluk Çağı Ruhsal Travma, Psikolojik Dayanıklılık ve Aleksitimi Düzeyleri

	Boşanmış Anne-Baba	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p																																																																																																																																																								
ÇÇTÖ	Evet	260	63.64	12.64	587	1.853	.064																																																																																																																																																								
	Hayır	329	62.14	7.29				Fiziksel İstismar	Evet	260	7.27	4.72	587	4,595	,000**	Hayır	329	5.84	1.91	Cinsel İstismar	Evet	260	5.93	2.20	587	1,689	,092	Hayır	329	5.57	1.55	Duygusal İstismar	Evet	260	8.40	4.15	587	4,701	,000**	Hayır	329	7.06	2.28	Fiziksel İhmal	Evet	260	6.67	2.41	587	-1,107	,269	Hayır	329	6.09	2.06	Duygusal İhmal	Evet	260	10.12	3.96	587	-2,774	,006**	Hayır	329	8.99	3.55	PDÖ	Evet	260	60.16	10.04	587	.181	.856	Hayır	329	59.71	10.66	Meydan Okuma	Evet	260	21.93	4.44	587	-.227	.821	Hayır	329	22.06	5.00	Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466	Hayır	329	19.39	4.32	Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**
Fiziksel İstismar	Evet	260	7.27	4.72	587	4,595	,000**																																																																																																																																																								
	Hayır	329	5.84	1.91				Cinsel İstismar	Evet	260	5.93	2.20	587	1,689	,092	Hayır	329	5.57	1.55	Duygusal İstismar	Evet	260	8.40	4.15	587	4,701	,000**	Hayır	329	7.06	2.28	Fiziksel İhmal	Evet	260	6.67	2.41	587	-1,107	,269	Hayır	329	6.09	2.06	Duygusal İhmal	Evet	260	10.12	3.96	587	-2,774	,006**	Hayır	329	8.99	3.55	PDÖ	Evet	260	60.16	10.04	587	.181	.856	Hayır	329	59.71	10.66	Meydan Okuma	Evet	260	21.93	4.44	587	-.227	.821	Hayır	329	22.06	5.00	Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466	Hayır	329	19.39	4.32	Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69								
Cinsel İstismar	Evet	260	5.93	2.20	587	1,689	,092																																																																																																																																																								
	Hayır	329	5.57	1.55				Duygusal İstismar	Evet	260	8.40	4.15	587	4,701	,000**	Hayır	329	7.06	2.28	Fiziksel İhmal	Evet	260	6.67	2.41	587	-1,107	,269	Hayır	329	6.09	2.06	Duygusal İhmal	Evet	260	10.12	3.96	587	-2,774	,006**	Hayır	329	8.99	3.55	PDÖ	Evet	260	60.16	10.04	587	.181	.856	Hayır	329	59.71	10.66	Meydan Okuma	Evet	260	21.93	4.44	587	-.227	.821	Hayır	329	22.06	5.00	Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466	Hayır	329	19.39	4.32	Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																				
Duygusal İstismar	Evet	260	8.40	4.15	587	4,701	,000**																																																																																																																																																								
	Hayır	329	7.06	2.28				Fiziksel İhmal	Evet	260	6.67	2.41	587	-1,107	,269	Hayır	329	6.09	2.06	Duygusal İhmal	Evet	260	10.12	3.96	587	-2,774	,006**	Hayır	329	8.99	3.55	PDÖ	Evet	260	60.16	10.04	587	.181	.856	Hayır	329	59.71	10.66	Meydan Okuma	Evet	260	21.93	4.44	587	-.227	.821	Hayır	329	22.06	5.00	Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466	Hayır	329	19.39	4.32	Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																
Fiziksel İhmal	Evet	260	6.67	2.41	587	-1,107	,269																																																																																																																																																								
	Hayır	329	6.09	2.06				Duygusal İhmal	Evet	260	10.12	3.96	587	-2,774	,006**	Hayır	329	8.99	3.55	PDÖ	Evet	260	60.16	10.04	587	.181	.856	Hayır	329	59.71	10.66	Meydan Okuma	Evet	260	21.93	4.44	587	-.227	.821	Hayır	329	22.06	5.00	Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466	Hayır	329	19.39	4.32	Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																												
Duygusal İhmal	Evet	260	10.12	3.96	587	-2,774	,006**																																																																																																																																																								
	Hayır	329	8.99	3.55				PDÖ	Evet	260	60.16	10.04	587	.181	.856	Hayır	329	59.71	10.66	Meydan Okuma	Evet	260	21.93	4.44	587	-.227	.821	Hayır	329	22.06	5.00	Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466	Hayır	329	19.39	4.32	Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																																								
PDÖ	Evet	260	60.16	10.04	587	.181	.856																																																																																																																																																								
	Hayır	329	59.71	10.66				Meydan Okuma	Evet	260	21.93	4.44	587	-.227	.821	Hayır	329	22.06	5.00	Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466	Hayır	329	19.39	4.32	Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																																																				
Meydan Okuma	Evet	260	21.93	4.44	587	-.227	.821																																																																																																																																																								
	Hayır	329	22.06	5.00				Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466	Hayır	329	19.39	4.32	Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																																																																
Kendini Adama	Evet	260	18.82	4.42	587	-.729	.466																																																																																																																																																								
	Hayır	329	19.39	4.32				Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066	Hayır	329	18.25	3.78	AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																																																																												
Kontrol	Evet	260	19.42	3.46	587	1.840	.066																																																																																																																																																								
	Hayır	329	18.25	3.78				AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725	Hayır	329	22.06	8.03	Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																																																																																								
AÖ	Evet	260	21.93	8.30	587	.353	.725																																																																																																																																																								
	Hayır	329	22.06	8.03				Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909	Hayır	329	34.66	8.06	Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																																																																																																				
Duyguları Tanımlama ve Söze Dökme	Evet	260	35.03	8.85	587	-.115	.909																																																																																																																																																								
	Hayır	329	34.66	8.06				Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587	Hayır	329	13.30	4.04	Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																																																																																																																
Duyguları Tanıma ve Ayırt Etme	Evet	260	13.03	4.58	587	-.543	.587																																																																																																																																																								
	Hayır	329	13.30	4.04				Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**	Hayır	329	7.74	3.69																																																																																																																																												
Duygu Biliş	Evet	260	13.79	4.14	587	2.382	.018**																																																																																																																																																								
	Hayır	329	7.74	3.69																																																																																																																																																											

*P<.01; **p<.05

Tablo 4.10 incelendiğinde lisan öğrencilerinin anne baba birliktelik durumuna göre duygusal istismar ($t_{(587)}= 4.701$, $p<.05$), fiziksel istismar ($t_{(587)}= 4.595$, $p<.05$), duygusal ihmal ($t_{(587)}= 2.774$, $p<.05$) ve duygu biliş puanlarının ($t_{(587)}= 2.382$, $p<.05$) istatistiksel

olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Başka bir ifade ile anne ve babası birlikte yaşayan öğrencilerin duygusal istismar, fiziksel istismar ve duygu biliş puanları, boşanmış ebeveyne sahip öğrencilere göre daha yüksek ve duygusal ihmal puanları ise daha düşüktür. ÇÇTÖ, cinsel istismar ve fiziksel ihmal puanları, PDÖ ve boyut puanları ve AÖ ile duyguları tanımlama ve söze dökme, duyguları tanıma ve ayırt etme, duygu biliş puanları arasında anne baba birliktelik durumuna göre bir farklılık bulunmamıştır.

4.11. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi

Katılımcıların psikolojik destek alma durumlarına göre ÇÇTÖ ve boyut ortalama puanlarının karşılaştırılması için veriler üzerinde tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.11' de gösterilmiştir.

Tablo 4.11
Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Çocukluk Çağı Travma Düzeyi

		N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
ÇÇTÖ	Evet	51	64.25	9.95	G. Arası	2173.30	2	1086.65	5.020	.007**
	Hayır	518	62.01	5.54	G. İçi	37341.69	586	63.72		
	D. Ediyor	20	65.05	10.03	Toplam	39514.99	588			
Fİ	Evet	51	6.86	4.07	G. Arası	149.37	2	74.69	13.081	.000**
	Hayır	518	5.83	1.99	G. İçi	3345.63	586	5.71		
	D. Ediyor	20	8.20	4.93	Toplam	3495.00	588			
Çİ	Evet	51	5.96	2.19	G. Arası	22.88	2	11.44	4.316	.014**
	Hayır	518	5.54	1.52	G. İçi	1553.52	586	2.65		
	D. Ediyor	20	6.45	2.58	Toplam	1576.40	588			
Dİ	Evet	51	7.65	3.79	G. Arası	218.98	2	109.49	23.495	.000**
	Hayır	518	7.02	2.75	G. İçi	3736.06	586	6.38		
	D. Ediyor	20	11.60	5.27	Toplam	3955.05	588			
FİHML	Evet	51	12.57	1.72	G. Arası	59.75	2	29.88	.246	.782
	Hayır	518	12.76	1.60	G. İçi	2559.88	586	4.37		
	D. Ediyor	20	12.90	2.17	Toplam	2619.63	588			
DİHMLİ	Evet	51	20.75	3.74	G. Arası	177.55	2	88.77	6.753	.001**
	Hayır	518	17.60	4.49	G. İçi	7493.65	586	12.79		
	D. Ediyor	20	20.72	3.70	Toplam	7671.20	588			

*P<.01; **p<.05

Tablo 4.11'deki bulgular incelendiğinde, psikolojik destek alma durumuna göre ÇÇTÖ puanları ($F(2,586)= 5.020$, $p<.05$), duygusal istismar ($F(2,586)= 23.495$, $p<.05$), fiziksel istismar ($F(2,586)= 13.081$, $p<.05$), duygusal ihmal ($F(2,586)= 6.753$, $p<.05$) ve cinsel istismar ($F(2,586)= 4.316$, $p<.05$) puanlarının psikolojik destek alma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Başka bir ifade ile psikolojik destek almayan öğrencilerin, alan ve devam edenlere göre çocukluk çağı ruhsal travma ölçeği ve duygusal istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar boyutları daha düşüktür.

4.12. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi

Katılımcıların psikolojik destek alma durumlarına göre PDÖ ve boyut ortalama puanlarının karşılaştırılması için veriler üzerinde tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.12’ da gösterilmiştir.

Tablo 4.12
Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi

	N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	
PDÖ	Evet	51	60,10	11,62	G. Arası	73,35	2	36,67		
	Hayır	518	62,56	10,54	G. İçi	65767,90	586	112,23	1,260	,284
	D. Ediyor	20	62,60	8,73	Toplam	65841,25	588			
MO	Evet	51	21,18	4,85	G. Arası	19,98	2	9,99		
	Hayır	518	21,93	5,14	G. İçi	14303,79	586	24,41	,515	,598
	D. Ediyor	20	21,80	4,62	Toplam	14323,76	588			
KA	Evet	51	19,90	4,57	G. Arası	23,10	2	11,55		
	Hayır	518	20,75	4,62	G. İçi	11023,00	586	18,81	,819	,441
	D. Ediyor	20	20,45	3,99	Toplam	11046,10	588			
K	Evet	51	18,75	4,47	G. Arası	3,56	2	1,78		
	Hayır	518	19,71	3,53	G. İçi	8329,96	586	14,21	2,290	,102
	D. Ediyor	20	20,55	3,15	Toplam	8333,51	588			

*P<.01; **p<.05

Tablo 4.12’deki bulgular incelendiğinde psikolojik destek alan, almayan ve devam eden öğrencilerin PDÖ ($F(2,586)= 1.260$, $p>.05$), meydan okuma ($F(2,586)= .515$, $p>.05$), kendini adama ($F(2,586)= .819$, $p>.05$), kontrol ($F(2,586)= 2.290$, $p>.05$) puanları birbirine yakın bulunduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile psikolojik destek alan, almayan ve halen devam eden katılımcıların psikolojik dayanıklılık düzeyleri birbiri ile benzerdir.

4.13. Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Aleksitimi Düzeyi

Katılımcıların psikolojik destek alma durumlarına göre AÖ ve boyut ortalama puanlarının karşılaştırılması için veriler üzerinde tek yönlü varyans (ANOVA) analizi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4.13’ te gösterilmiştir.

Tablo 4.13
Psikolojik Destek Alma Durumlarına Göre Aleksitimi Düzeyi

		N	\bar{X}	Ss	V. Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
AÖ	Evet	51	34.69	8.13	G. Arası	7507	2	37.54	566	.568
	Hayır	518	36.40	8.78	G. İçi	38953.11	586	66.47		
	D. Ediyor	20	6.55	1.88	Toplam	39028.19	588			
DTSD	Evet	51	7.04	2.05	G. Arası	18.47	2	9.23	1.351	.260
	Hayır	518	7.05	1.99	G. İçi	9863.61	586	16.83		
	D. Ediyor	20	34.69	8.13	Toplam	9882.08	588			
DTAE	Evet	51	1.65	0.48	G. Arası	18.98	2	9.49	.310	.733
	Hayır	518	1.55	0.50	G. İçi	8221.75	586	14.03		
	D. Ediyor	20	1.50	0.51	Toplam	8240.73	588			
DB	Evet	51	8.47	2.63	G. Arası	10.42	2	5.21	.991	.372
	Hayır	518	8.49	2.57	G. İçi	3018.71	586	5.15		
	D. Ediyor	20	8.95	2.76	Toplam	3029.13	588			

*P<.01; **p<.05

Tablo 4.13'te psikolojik destek alan, almayan ve devam eden öğrencilerin AÖ (F(2,586)= .566, p>.05), duyguları tanıma ve söze dökme (F(2,586)= 1.351, p>.05), duyguları tanıma ve ayırt etme (F(2,586)= .310, p>.05), duygu-biliş (F(2,586)= .991, p>.05) puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermedikleri tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile psikolojik destek alan, almayan ve halen devam eden katılımcıların aleksitimi düzeyleri birbiri ile benzerdir.

4.14. Çocukluk Çağı Travmaları ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki

Araştırmanın değişkenlerinden çocukluk çağı travmaları ve psikolojik dayanıklılık düzeyi arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpım Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.14'te sunulmuştur.

Tablo 4.14
Çocukluk Çağı Travmaları ile Psikolojik Dayanıklılık Düzeyi Arasındaki İlişki

	PDÖ	MO	KA	K
ÇÇTÖ	-.137**	.059	-.211**	.015
Fiziksel İstismar	.015	-.020	.061	-.028
Cinsel İstismar	-.034	-.009	-.011	-.103*
Duygusal İstismar	-.206**	-.131**	-.226*	-.107**
Fiziksel İhmal	-.012	-.052	.078	-.070
Duygusal İhmal	-.273**	-.179**	-.312**	-.118**

*%99 güven seviyesinde **%95 güven seviyesinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 4.14'ün incelenmesinden ÇÇTÖ ile PDÖ ($r=.137$, $p<.01$) ve kendini adama ($r=.211$, $p<.01$) değişkenleri arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre çocukluk çağı travmaları arttıkça psikolojik dayanıklılık ve kendini adama düzeyinin azaldığı söylenebilir.

Duygusal istismar ile PDÖ ($r=.206$, $p<.01$), meydan okuma ($r=.131$, $p<.01$) kendini adama ($r=.226<.05$) ve kontrol ($r=.226$, $p<.01$) değişkenleri arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre duygusal istismar düzeyi arttıkça psikolojik dayanıklılık, meydan okuma, kendini adama ve kontrol düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Duygusal ihmal ile PDÖ ($r=.273$, $p<.01$), meydan okuma ($r=.179$, $p<.01$) ve kontrol ($r=.118$, $p<.01$) değişkenleri arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı, duygusal ihmal ile kendini adama ($r=.312$, $p<.01$) arasında ise orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki vardır. Sonuç olarak duygusal ihmal düzeyi azaldığında psikolojik dayanıklılık, meydan okuma, kendini adama ve kontrol düzeylerinin arttığı söylenebilir.

4.15. Çocukluk Çağı Travmaları ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki İlişki

Çocukluk çağı travmaları ile aleksitimi düzeyi arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15
Çocukluk Çağı Travmaları ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki İlişki

	AÖ	DTSD	DTAE	DB
ÇÇTÖ	-.044	-.025	-.154**	.029
Fiziksel İstismar	.157**	.141**	.060	.183**
Cinsel İstismar	.100*	.094*	.013	-.128**
Duygusal İstismar	-.086*	-.050	-.147**	-.061
Fiziksel İhmal	-.149**	-.127**	-.162**	-.104*
Duygusal İhmal	-.044	-.025	-.154**	.029

**%99 güven seviyesinde *%95 güven seviyesinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 4.15 incelendiğinde ÇÇTÖ ile duyguları tanıma ve ayırt etme ($r=.154$, $p<.01$) arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre çocukluk çağı travmaları arttıkça duyguları tanıma ve ayırt etme boyutunun azaldığı söylenebilir.

Fiziksel İstismar ve AÖ ($r=.157$, $p<.01$), duyguları tanıma ve söze dökme ($r=.141$, $p<.01$) ve duygu biliş ($r=.183$, $p<.01$) değişkenleri arasındaki ilişkiler düşük düzeyde, pozitif ve anlamlıdır. Bu bulguya göre fiziksel istismar düzeyi arttıkça duyguları tanıma ve söze dökme ve duygu biliş düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Cinsel İstismar ile AÖ ($r=.100$, $p<.05$) ve duygu biliş ($r=.128$, $p<.01$) değişkenleri arasındaki ilişkiler düşük düzeyde, negatif ve anlamlıdır. Buna göre cinsel istismar düzeyi arttığında duygu biliş düzeyinin azaldığı sonucuna varılabilir.

Duygusal İstismar ile AÖ ($r=.086$, $p<.05$) değişkeni arasındaki ilişki düşük düzeyde, negatif ve anlamlıdır. Bu sonuç ışığında duygusal istismar düzeyi arttıkça aleksitimi düzeyinin arttığı söylenebilir.

Fiziksel İhmal ile AÖ ($r=.149$, $p<.0$), duyguları tanıma ve söze dökme ($r=.127$, $p<.01$), duyguları tanıma ve ayırt etme ($r=.162$, $p<.01$) ve duygu biliş ($r=.104$, $p<.01$) değişkenleri arasındaki ilişkiler düşük düzeyde, negatif ve anlamlıdır. Bu bulgulara göre fiziksel ihmal düzeyi azaldıkça aleksitimi, duyguları tanıma ve söze dökme, duyguları tanıma ve ayırt etme ve duygu biliş düzeylerinin arttığı söylenebilir.

Duygusal İhmal ve duyguları tanıma ve söze dökme ($r=.154$, $p<.01$) değişkeni arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre duygusal ihmal düzeyi arttıkça duyguları söze dökme düzeyinin de arttığı sonucuna varılabilir.

4.16. Psikolojik Dayanıklılık ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki İlişki

Katılımcıların psikolojik dayanıklılıkları ile aleksitimi düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Momentler Çarpım Korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.16'da gösterilmiştir.

Tablo 4.16
Psikolojik Dayanıklılık ile Aleksitimi Düzeyi Arasındaki İlişki

	AÖ	DTSD	DTAE	DB
PDÖ	-.244**	-.257**	-.101*	-.208**
Meydan Okuma	-.247**	-.235**	-.142**	-.227**
Kendini Adama	-.148**	-.171**	-0.062	-.094*
Kontrol	-.179**	-.201**	-0.015	-.174**

**%99 güven seviyesinde *%95 güven seviyesinde anlamlılığı ifade etmektedir.

Tablo 4.16'nın incelenmesinden PDÖ ile AÖ ($r=.244$, $p<.05$) ve duyguları tanıma ve söze dökme ($r=.257$, $p<.01$), duyguları tanıma ve ayırt etme ($r=.101$, $p<.05$) ve duygu biliş ($r=.208$, $p<.01$) değişkenleri arasındaki ilişkiler düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bulunmuştur. Analiz sonucuna göre psikolojik dayanıklılık düzeyi düştükçe aleksitimi, duyguları tanıma ve söze dökme, duyguları tanıma ve ayırt etme ve duygu biliş düzeylerinin arttığı söylenebilir.

Meydan Okuma ve AÖ ($r=.247$, $p<.01$), duyguları tanıma ve söze dökme ($r=.245$, $p<.01$), duyguları tanıma ve ayırt etme ($r=.142$, $p<.01$) ve duygu biliş ($r=.227$, $p<.05$) değişkenleri arasındaki ilişkiler düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bulunmuştur. Buna göre meydan okuma düzeyi arttıkça duyguları tanıma ve söze dökme, duyguları tanıma ve ayırt etme ve duygu biliş düzeyinin azaldığı söylenebilir.

Kendini Adama ve AÖ ($r=.148$, $p<.01$), duyguları tanıma ve söze dökme ($r=.171$, $p<.01$) ve duygu biliş ($r=.094$, $p<.05$) değişkenleri arasındaki ilişkiler düşük düzeyde, negatif ve anlamlıdır. Buna göre kendini adama düzeyi arttıkça duyguları tanıma ve söze dökme ve duygu biliş düzeylerinin azaldığı sonucuna varılabilir.

Kontrol ve AÖ ($r=.197$, $p<.01$), duyguları tanıma ve söze dökme ($r=.201$, $p<.01$) ve duygu biliş ($r=.174$, $p<.05$) değişkenleri arasındaki ilişkiler düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bulunmuştur. Bu bulgular ışığında kontrol arttıkça duyguları tanıma ve söze dökme ile duygu biliş düzeyinin azaldığı söylenebilir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde üniversitede öğrenim gören lisans öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimi düzeylerinin cinsiyet, yaş, akademik başarı, anne baba birliktelik durumu ve psikolojik destek almış/almamış/alıyor olma gibi demografik değişkenler açısından nasıl farklılaştığına ilişkin bulguların tartışma ve yorumu yapılmıştır.

5.1. Demografik Değişkenlere Göre Bulguların Tartışılması ve Yorumu

Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre katılımcıların cinsiyetine göre çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimi düzeyi arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Zeren vd. (2012), üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı ile cinsiyetler arasında travmatik yaşantılar açısından erkeklerde duygusal, fiziksel ve cinsel travma düzeyinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Özen ve diğerleri (2012), çalışmalarında fiziksel travmaların her iki cinsiyette aynı düzeyde iken, cinsel ve duygusal travmaların erkek çocuklarında daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Ayrıca Çağatay (2014) çalışmasında duygusal ihmal sonuçlarının erkeklerde, kadınlara göre daha yüksek olduğunu belirterek erkeklerin travma düzeyinin, kadınlara göre daha yüksek olduğunu aktarmıştır.

Üniversite öğrencileri akademik başarı talepleri, bağımsızlık çabaları, aileden uzakta yaşamak, finansal güçlükler ve romantik ilişkiler gibi stresli yaşam olaylarıyla başa çıkmak zorunda olmalarından ötürü psikolojik dayanıklılık araştırmalarında önemli bir örneklem grubunu temsil etmektedirler (Keye ve Pidgeon, 2014; Malkoç ve Yalçın, 2015). Bu bağlamda üniversite öğrencileri üzerine yapılmış olan bu araştırmada cinsiyete göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı başka bir ifade ile kadın ve erkeklerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri birbiri ile benzer olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir şekilde Terzi (2005); Rew vd. (2001); Aydoğdu (2013); Özcan (2005); Tümlü (2012) Dayıoğlu (2008); Karataş (2016) çalışmalarında cinsiyet ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir farklılık belirleyememişlerdir. Buna karşın Oktan (2008), Özer (2013) ve Bindal (2018) psikolojik dayanıklılığın erkeklerde kadınlara göre daha az olduğunu belirlemişlerdir. Vergili (2018)

kadın öğrencilerin sosyal kaynaklar ortalamalarını, erkeklerden anlamlı şekilde yüksek bulmuştur. Tümlü ve Receptoğlu (2013) ve Arslan ve Kabasakal (2014) ve Güngörmüş vd. (2015) psikolojik dayanıklılık ve cinsiyet arasında kadınların lehine anlamlı düzeyde farklılık saptamışlardır. Şahin (2015); Yılmaz ve Sipahioğlu (2012) üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılığını incelediklerinde kadınların daha düşük düzeyde psikolojik dayanıklılığa sahip olduğunun sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin yaşa göre çocukluk çağı travma ve aleksitiminin alt boyutlarından duyguları tanıma ve ayırt etme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aleksitiminin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, kelime bilgisi ve genel zeka değişkenleriyle ilişkisini araştıran bir çalışmada aleksitimi ve yaşla ilgili anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir (Bagby, Taylor ve Parker, 1989).

Genç yetişkinlik döneminde demografik değişkenler ve psikolojik dayanıklılık konusunda yapılmış bir araştırmada benzer şekilde yaş ve psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür (Abraham,2017). Söz konusu çalışma bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Buna karşın Gooding vd. (2012) yaptıkları bir araştırmada erken yetişkinlik dönemi ve yaşlılık dönemine yönelik psikolojik dayanıklılığı inceleyerek yaş değişkeninin dayanıklılık üzerindeki etkisinin daha erken yaşlarda yaştan bağımsız sosyal destek sayesinde destelendiğini, daha ileri yaşlarda ise duygusal düzenleme ve başa çıkma becerilerinin gelişmiş olmasına bağlamışlardır. Bonano ve arkadaşlarının yaptıkları bir araştırmada ise 18-24 yaş aralığındaki kişilerin daha tepkisel olduklarını ve daha büyük yaş grubuna kıyasla üçte biri oranında psikolojik dayanıklılık gösterdiklerini tespit etmişlerdir (Bonanno ve Westphal, 2007).

Araştırma verilerinin analizi sonucunda akademik başarıya göre katılımcıların çocukluk çağı travmaları düzeyinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, alanyazındaki çalışmalarla uyumlu bulunmamıştır. Boden, Fergusson ve Horwood (2007) tarafından çocukluğunda cinsel ve fiziksel istismara maruz kalmanın sosyal geçmiş, ailesel ve kişisel faktörler bağlamında sonraki yıllarda okul başarısını etkileyip etkilemediği üzerine yapılan araştırmaya 18 ile 21 yaş arasında 1000 kişi katılmıştır. Araştırma sonucunda; çocukluğunda cinsel ve fiziksel istismara maruz kalma oranlarının yüksek olmasının ortaokul başarısını düşürdüğü, bir liseden mezun olmayı, üniversiteye girmeyi ve üniversitede derece yapmayı olumsuz olarak etkilediği bulunmuştur.

Akademik başarı değişkeni göz önüne alındığında çalışmadan elde edilen diğer bir sonuç da psikolojik dayanıklılık ve alt boyutundan kontrol düzeyleri ile aleksitiminin alt boyutu duyguları tanıma ve ayırt etme düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmış olduğudur. Bu sonucun alanyazında yapılmış çalışmalarla uyumlu olmadığı görülmüştür. Aleksitimi ve akademik başarıyla ilgili bir çalışmada bu bulgunun aleksitimi, duygusal zeka eğitimi, genel sağlık ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemek üzere yapılan bir çalışmada kızlardan oluşan 40 lise öğrencisi deney ve kontrol grubuna ayrılmış ve deney grubuna 10 oturum duygusal zeka eğitimi verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerden Toronto Aleksitimi Ölçeği ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında deney grubundaki öğrencilerin duygularını tanımlamadaki zorluğun azaldığını buna karşın deney ve kontrol grupları arasında akademik başarının değişmediği saptanmıştır (Nikoogofar, 2009).

Çalışmanın demografik değişkenlerinden anne baba birliktelik durumuna göre çocukluk çağı ruhsal travma ölçeğinin duygusal istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal boyutları ve aleksitimi ölçeğinin duygu biliş boyutu istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Başka bir ifade ile anne ve babası birlikte olan öğrenciler, birlikte olmayan öğrencilere göre duygusal istismar, fiziksel istismar ve duygu biliş boyutları daha yüksek buna karşın duygusal ihmal boyutu ise daha düşüktür. (Krystal, 1988) göre çocukluk döneminden itibaren en az bir kişi ile kurulan güvenli bağ ve aile içerisinde destekleyici bir tutumun olması, kişilerin sağlıklı gelişimi ve dayanıklılığını desteklemektedir. Aile uyumunun artması duygusal istismar açısından koruyucu bir özellik göstermektedir.

5.3. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma ile Aleksitimi Arasındaki İlişkinin Tartışılması ve Yorumu

Bu çalışmada aleksitimi ile duygusal istismar arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuç alanyazında yapılan çalışmalarla uyumludur. Benzer şekilde yapılmış başka bir çalışmada çocukluk çağı istismar öyküsü ile aleksitimik özellikler arasında bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Frewen vd., 2012) Ancak, araştırmaların önemli bir bölümü sadece fiziksel ve cinsel istismar boyutlarıyla ilgili ilişkilerden dolayı aleksitimi gelişimi ile çocukluk çağı istismar ve ihmal geçmişleri arasında olan etkileşim tam olarak belirlenememiştir (Evren vd, 2009). Bermond vd. (2008) yaptığı bir araştırmada çocukluk çağında yoğun bir şekilde cinsel istismara maruz kalmış kişilerin, maruz kalmayan kişilere göre aleksitiminin ölçümünün daha yüksek

olduğunu tespit etmişlerdir. Söz konusu bulgu (Krystal, 1988) tarafından tespit edilmiş olan çocukluk çağı travmasının yetişkinlikte aleksitimi gelişiminde etkili olduğu savını desteklemektedir.

Ayrıca, çocukluk çağı travmalarıyla aleksitimi arasındaki ilişkiyi inceleyen son zamanlarda yapılan bir başka çalışmada, Toronto Aleksitimi Ölçeği'nden (TAÖ-20) alınan toplam puanın Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği'nin (ÇÇTÖ) tüm alt ölçeklerinden alınan puanla anlamlı olarak ilişkili olduğu bulunmuştur (Frewen ve ark., 2012). Buna ek olarak son zamanlarda majör depresif bozukluk tanısı alan bireylerle yapılan bir çalışmada duygusal istismar ve duygusal ihmalin bireyleri daha yüksek seviyelerde aleksitimik özellikler göstermeye yatkın hale getirdiği bulunmuştur (Güleç ve ark., 2012). Benzer bir şekilde, duygusal ihmal geçmişinin aleksitimi oluşumundaki rolünü inceleyen psikolojik ve fiziksel olarak sağlıklı insanlarla yapılan bir çalışmada, toplam örnekleme çocukluk çağı duygusal ihmal ile aleksitimi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Aust ve ark., 2012).

Benzer bir şekilde Evren vd. (2009) yaptıkları bir araştırmada duygusal istismar bildirim oranı aleksitimik özellikler gösteren grupta göstermeyen gruba göre daha yüksek olarak bulmuşlardır. Benzer bir şekilde, Aust ve ark., (2012) fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı insanlar üzerine yaptıkları çalışmanın sonucunda aleksitimi ile çocukluk çağı duygusal ihmal arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Başka bir ifade ile çocukluk çağı duygusal ihmali yetişkinlikte aleksitimi oluşumunda önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, literatürde çocukluk çağı istismarı bildiren yetişkinler arasında aleksitimiye değerlendiren çok fazla araştırmaya yer verilmemesine rağmen bu konuda kısıtlı sayıda yürütülmüş araştırmalarda aleksitimik özelliklerin çocukluk çağı istismar öyküsüyle ilişkili olduğu gösterilmiştir (Bermond ve ark., 2008; Frewen ve ark., 2012; Bolger ve Greenberg, 2001; Laurent ve Paivio, 2001). Ancak, çalışmaların çoğu çocukluk çağı istismar ve ihmallerinden yalnızca cinsel ve fiziksel istismar boyutları üzerine olduğu için çocukluk çağı istismar ve ihmal geçmişi ile aleksitimi gelişimi arasındaki ilişki tam olarak anlaşılammıştır (Evren vd., 2009).

Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyete, yaşa, sınıfa, anne ve baba birliktelik durumuna göre psikolojik dayanıklılık düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın Atarbay (2017), tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada

cinsiyet göre psikolojik dayanıklılık puanlarında anlamlı düzeyde bir farklılık olduğu görülmüştür. Aktaş (2016) araştırmada ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyi anne babanın birlikte olma, sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmazken; okul ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür. Güngörmüş, Okanlı ve Kocabeyoğlu (2015) tarafından gerçekleştirilen hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarını etkileyen faktörlerinin ele alındığı araştırmada, öğrencilerin psikolojik dayanıklılık puan ortalamalarının cinsiyet değişkeni ile arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Kılıç (2014), öğrencilerin cinsiyeti, yaşı ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasında anlamlı düzeyde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Altundağ (2013) tarafından gerçekleştirilen bir diğer araştırmada anne-babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, anne-babası boşanan ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeyleriyle yaşam doyumları arasında olumlu yönde; yalnızlık düzeyleri arasında ise olumsuz yönde güçlü bir ilişki olduğu görülmüştür.

5.4. Çocukluk Çağı Ruhsal Travma ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin Tartışılması ve Yorumu

Bu çalışmada duygusal istismar ile psikolojik dayanıklılık ölçeği ve boyutları arasında negatif ilişki bulunmuştur. Bu sonuç alanyazında yapılan çalışmalarla uyumludur. Son yıllarda yapılan birçok araştırmaya göre psikolojik rahatsızlıkların temelinde çocukluk çağında, travmaların yaşanması, olumsuz yaşam deneyimlerine maruz kalınması ileri ki yıllarda yaşanabilecek psikolojik bozukluklarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Durmuşoğlu ve Doğru, 2008). Çalışmada ayrıca duygusal ihmal ile psikolojik dayanıklılık ölçeği ve boyutları arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu sonuç alanyazında yapılan araştırmalara bakıldığında uyumludur. Bir çalışmada psikolojik sağlığı önemli ölçüde etkileyen çocukluk çağı travmaları ile kişinin erken dönemde deneyimlemeye başladığı bağlanma biçimleri arasında bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Buna göre bebeklik döneminde bebek ile bakım veren arasında gelişen olumsuz duyguların çocukta travma yaratabileceği ve bunun sonucunda kişinin yetişkinlikte psikolojik sorunlar yaşayabileceği ifade edilmektedir (Şenkal ve Işıklı, 2015).

Çalışmada ayrıca fiziksel istismar, cinsel istismar ile psikolojik dayanıklılık ölçeği ve boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Alanyazındaki çalışmalar göz önüne alındığında göre, psikolojik dayanıklılık bireyin travmalar karşısındaki incinmezliği

değil, yaşadığı travma sonrasındaki iyileşme ve toparlanma gücüdür (Basım ve Çetin, 2010). Bu güç, bireylerin genetik mirasıyla doğuştan getirdiği (Jacelon 1997) ve öğrenilebilir (Beardslee ve Podorefsky 1998) bir kişilik özelliği olarak görülebilir. Masten ve arkadaşlarına (1990) göre de psikolojik dayanıklılık, bireyin karşılaştığı gerçekler karşısında algılarıyla fark ettiği, gelişimsel süreç içeren ve öğrenilebilen bir olgudur.

5.5. Psikolojik Dayanıklılık ile Aleksitimi Arasındaki İlişkinin Tartışılması ve Yorumu

Bu çalışmada, aleksitiminin alt boyutlarından duyguları tanıma ve söze dökme, ayırt etme ve duygu biliş değişkenleri ile psikolojik dayanıklılık düzeyi ve meydan okuma, kendini adama ve kontrol alt boyutlarının arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde duyguları tanımlama ve uygun şekilde ifade edilebilme becerisinin duygularla baş etmede büyük rol oynadığı tespit edilmiştir (Wearden vd, 2000). Vanderbilt-Andriance ve Shaw (2008) da, duygu yönetiminin bireyin öz denetim ve kontrol mekanizmalarını kullanabilmesinde olumlu katkısı bulunduğunu belirtmişlerdir. Bir araştırmada Salovey ve arkadaşları (2002), duygu düzenlemenin pasif başa çıkma becerilerini olumsuz yönde ve aktif başa çıkma becerilerini olumlu yönde yordadığını göstermiştir. Ayrıca Mohammadi ve Dahganpoor'a (2003) göre, duyguları anlama ve ifade etme, duygu düzenleme ve yönetme becerisi, riskli ve olumsuz durumlarda bireyin psikolojik dayanıklılığını artırmaktadır. Bu bulgular alanyazında yapılmış çalışmalarla örtüşmektedir.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulguların sonuçları belirtilmiş ve bu sonuçlarla ilgili öneriler sunulmuştur.

6.1. Sonuç

Çalışmada, çocukluk çağı travma, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimik özellik düzeyleri ve cinsiyet, yaş, akademik başarı, anne baba birliktelik durumu, psikolojik destek almış/almamış/alıyor olma gibi demografik değişkenlere göre aralarındaki ilişkinin farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

- a. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin cinsiyete göre çocukluk çağı travma, psikolojik dayanıklılık ve aleksitimik özellik düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermemiştir.
- b. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin yaşa göre çocukluk çağı travma ve aleksitimik özelliklerden duyguları tanıma ve ayırt etme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
- c. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık ve kontrol düzeyleri ile duyguları tanıma ve ayırt etme düzeyinin akademik başarı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.
- d. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin anne baba birliktelik durumuna göre duygusal istismar, fiziksel istismar ve duygusal ihmal ve duygu biliş düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır.
- e. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin psikolojik destek alma durumuna göre psikolojik dayanıklılık ve aleksitimi düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca katılımcıların çocukluk çağı travma, duygusal istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal ve cinsel istismar düzeylerinin psikolojik destek alma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür.
- f. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin çocukluk çağı travma ile psikolojik dayanıklılık ve kendini adama düzeyi arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Duygusal istismar ve psikolojik dayanıklılık, meydan okuma, kendini adama ve kontrol düzeyleri arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki

bulunmuştur. Duygusal ihmal ile psikolojik dayanıklılık, meydan okuma ve kontrol düzeyleri arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı, duygusal ihmal ile kendini adama arasında ise orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

- g. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin duygusal istismar ve cinsel istismar ile aleksitimi, duyguları tanımlama ve söze dökme, duyguları tanıma ve ayırt etme boyutları arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Duygusal ihmal ve aleksitimi, duyguları tanımlama ve söze dökme, duyguları tanıma ve ayırt etme, duygu biliş düzeyleri arasında düşük düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.
- h. Araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık, meydan okuma, kendini adama ile aleksitimi, duyguları tanıma ve söze dökme, duyguları tanıma ve ayırt etme ve duygu biliş düzeyleri arasındaki düşük düzeyde, negatif ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Kontrol ile aleksitimi, duyguları tanıma ve söze dökme ve duygu biliş düzeyleri arasındaki ilişkiler düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bulunmuştur.

6.2. Öneriler

6.2.1. Psikolojik Danışmanlara Dönük Öneriler

- a. Alanda çalışan uzmanlar aleksitimi hakkında deneysel ve betimsel modeli içeren karma bir araştırma yürüterek daha kapsamlı sonuçlara ulaşabilirler
- b. Ergen ve gençlerle duygularını tanıma, anlama ve doğru şekilde ifade etme becerileri üzerine eğitim programları düzenlenmesi önerilmektedir.
- c. Okullar kapsamında hem öğrenci ve öğretmenlere hem de ailelere duyguları açığa çıkarma ve ifade etme üzerine interaktif eğitim programları düzenlenebilir ve duyguları ifade etmenin sosyal ilişkiler ve psikolojik iyi oluş üzerindeki olumlu etkileri öğretilir. Türkiye’de okul sisteminde erken dönem aleksitimik belirtilerin anlaşılması için okullarda rehberlik birimlerinde çalışmalar yürütülebilir.
- d. Üniversite öğrencilerine psikolojik desteğin önemi ve yararları hakkında bilgilendirilme yapılarak buldukları üniversitenin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Merkezlerine başvurmaları teşvik edilmelidir.
- e. Psikoloji alanında önde gelen araştırmacılar medya aracılığıyla ‘duygu tanıma’ hakkında duyguları kolektif öğrenmeyi sağlamak için programlar hazırlayıp sunabilirler.
- f. Yapılan araştırma sırasında Türkiye’de aleksitiminin anlamını bilen az sayıda insan olduğu gözlenmiştir. Bu nedenle genel popülasyona bakıldığında üniversite

müfredatlarında ilgili ders açılarak genç neslin bilgilendirilmesi yaygın bir nitelik taşıyan aleksitimi hakkında önleyici bir yardım sağlayacaktır.

6.2.3. Politika Yapıcılara Dönük Öneriler

Evlenecek çiftlere belediyelerde, bebek sahibi olan ebeveynlere aile hekimliği hizmetleri aracılığıyla, çocuklu ailelere ve çocuklarına psikolojik dayanıklılığı geliştirici psikoeğitimler verilebilir.

KAYNAKÇA

- Abu Bakar, A., Jamaluddin, S., Symaco, L., & Darusalam, G. (2010). Resiliency among secondary school students in malaysia: Assessment measurement model. [*The International Journal of Educational and Psychological Assessment*, 4, 68 – 76.
- Aktay, M. (2014). *Üniversite öğrencilerinde aleksitimi ve depresyonun yordayıcısı olarak bağlanma stilleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aktepe, E. (2014). Childhood sexual abuse. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches in Psychiatry*, 1(2), 95-119.
- Altundağ, Y. (2013). *Anne-babası boşanmış ergenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinde yordayıcı değişkenler olarak yaşam doyumu ve yalnızlık*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Aral, G. (2001, Temmuz). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*,. Sayı;151.
- Arıcioğlu, A. (2003). *Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Duygusal İstismarın Yordanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Armağan, E. (2007). Çocuk ihmali ve istismarı: Psikoz tablosu sergileyen bir istismar olgusu. *New Symposium Journal*(2), 170-173.
- Arslan, G. (2015). Psikolojik istismar, psikolojik sağlamlık, sosyal bağlılık ve aidiyet duygusu arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(36), 47-58.
- Arslan, G., & Balkıs, M. (2016). Ergenlerde duygusal istismar, problem davranışlar, özyeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 8-22.
- Association, A. P. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual Of Mental Disorders* (5 b.). Washington,DC: American Psychiatric Association.
- Atamer, A. (2005). Çocuk İstismarı tarama anketi: Geliştirme, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması.
- Atasayar, M. (2011). *Ergenlerin aleksitimik özelliklerinin psikolojik belirtileri ve yaşam doyumları ile ilişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Aydın, B. (2010). *Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, O., & İşmen , A. E. (2003). 18-25 yaş grubu erkeklerde çocukluk çağı örülenme yaşantısının incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*(18), 7-20.

- Barak, T. (2018). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile kişiler arası bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mersin Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahadır, E. (2009). *Sağlıkla İlgili Fakültelerde Eğitime Başlayan Öğrencilerin Psikolojik Sağlık Düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Başak , B. E. (2012). *Düşük gelirli ailelerden gelen üniversite öğrencilerinin öz duyarlılık, sosyal bağlılık ve iyimserlik ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Batıgün, A. D., & Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik Psikiyatri*, 11, 105-114.
- Bolat, Z. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık ve ÖzAnlayışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Buss, K. E., Warren, J. M., & Horton, E. (2015). Trauma and Treatment in Early Childhood: A Review of the Historical and Emerging Literature for Counselors. *The Professional Counselor* , 5(2), 225–237 .
- Başak , B. E. (2012). *Düşük gelirli ailelerden gelen üniversite öğrencilerinin öz duyarlılık, sosyal bağlılık ve iyimserlik ile psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Boden, J., Horwood, J., & Fergusson, D. (2007). Exposure to childhood sexual and physical abuse and subsequent educational achievement outcomes, *Child Abuse Negl*, 31, 110-114.
- Abu Bakar, A., Jamaluddin, S., Symaco, L., & Darusalam, G. (2010). Resiliency among secondary school students in malaysia: Assessment measurement model. [. *The International Journal of Educational and Psychological Assessment*, 4, 68 – 76.
- Aktay, M. (2014). *Üniversite öğrencilerinde aleksitimi ve depresyonun yordayıcısı olarak bağlanma stilleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktepe, E. (2014). Childhood sexual abuse. *Psikiyatride Guncel Yaklasimler - Current Approaches in Psychiatry*, 1(2), 95-119.
- Aral, G. (2001, Temmuz). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*,.
- Arıcioğlu, A. (2003). *Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Duygusal İstismarın Yordanması*.
- Armağan, E. (2007). Çocuk ihmal ve istismarı: Psikoza tablosu sergileyen bir istismar olgusu. *New Symposium Journal*(2), 170-173.

- Arslan, G. (2015). Psikolojik istismar, psikolojik sağlamlık, sosyal bağlılık ve aidiyet duygusu arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*(36), 47-58.
- Arslan, G., & Balkıs, M. (2016). Ergenlerde duygusal istismar, problem davranışlar, özyeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 8-22.
- Association, A. P. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual Of Menthal Disorders* (5 b.). Washington,DC: American Psychiatric Association.
- Atamer, A. (2005). *Çocuk İstismarı tarama anketi: Geliştirme, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması*.
- Atasayar, M. (2011). *Ergenlerin aleksitimik özelliklerinin psikolojik belirtileri ve yaşam doyumları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Aydın, B. (2010). Üniversite öğrencilerinin duygusal zeka ve umut düzeyleri ile psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Bahadır, E. (2009). *Sağlıkla İlgili Fakólterde Eğitime Başlayan Öğrencilerin Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Batıgün, A. D., & Büyükşahin, A. (2008). Aleksitimi: Psikolojik belirtiler ve bağlanma stilleri. *Klinik Psikiyatri*, 11, 105-114.
- Barak, T. (2018). *Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile kişiler arası bağımlılık düzeyi arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mersin Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Basım, H.N. ve Çetin, F. (2010). Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114
- Beardslee WR, Podorefsky MA (1998) Resilient Adolescents Whose Parents Have Serious Affective and Other Psychiatric Disorders: Importance of Selfunderstanding and Relationships. *Am Journal Psychiatry*, 145:63-69.
- Boden, J. M., Horwood, j. L., & Fergusson, D. M. (2007). Exposure to childhood sexual and physical abuse and subsequent educational achievement outcomes. *Child Abuse & Neglect*, 31(10), s. 1101-1114.
- Bonanno, G. A., & Westphal, M. (2007). Posttraumatic Growth and Resilience to Trauma: Different Sides of the Same Coin or Different Coins? *Applied Psychology*, 56(3), s. 417-427.
- Bolat, Z. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık ve ÖzAnlayışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.

- Buss, K. E., Warren, J. M., & Horton, E. (2015). Trauma and Treatment in Early Childhood: A Review of the Historical and Emerging Literature for Counselors. *The Professional Counselor*, 5(2), 225–237 .
- Chen, Shitao (2017). *Chinese Adolescents' Emotional Intelligence, Perceived Social Support, and Resilience*, Submitted to the faculty of the University Graduate School in partial fulfillment of the requirements for the degree Doctor of Philosophy in the School of Education, Indiana University
- Child Welfare Information Gateway. (2013). *What is child abuse and neglect? Recognizing the signs and symptoms*. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services, Children's Bureau.
- Cuzzocrea, F., Barberis, N., Costa, S., & Larcana, R. (2015). Relationship between alexithymia, parenting style, and parental control. *Psychological Reports*, 117(2), 580-596
- Çelik, F. G., & Hocaoglu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: Bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 4(8), s. 695-711.
- Çelik, F. G., & Hocaoglu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: Bir gözden geçirme . *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), s. 695-711.
- Declercq, F., Vanheule, S. ve Deheegher, J. (2010). Alexithymia and Posttraumatic Stress: Subscales and Symptom Clusters. *Journal Of Clinical Psychology*, 66 (10), 1076–1089.
- Demirci, K. (2016). Çocukluk çağı travmaları ve obsesif kompulsif belirtilerin ilişkisinin incelenmesi. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 7-13.
- Demirkapı, E. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duyu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi*. Aydın.
- Deniz , M. E., Erus , S. M., & Büyükcebeci, A. (2017). Bilinçli farkındalık ile psikolojik iyi oluş ilişkisinde duygusal zekanın aracılık rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 17-31 .
- Derman, O. (2010). Adolesanlarda fiziksel ve duygusal istismar. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(5), 633-636.
- Doğan, T. (2015). Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 3(1), 93-102.
- Donat, R. (2018) *Erişkin bağlanma biçimi ve çocukluk çağı travması ile psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü .
- Dubowitz, H. (2005). Preventing child neglect and physical abuse. *Pediatr Rev*(23), 191-196.
- Durmuşoğlu-Saltalı, N. (2015). Çocuk istismarı ve ihmali. S. Sunay Yıldırım-Doğru (Ed.), *Çocuk Hakları ve Koruma içinde* (s. 61-120). (3. Baskı). Ankara: Eğiten Kitap

- Ekinci, S. (2010). Fiziksel çocuk istismarı. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(5), 625-631.
- Edel, M. A., Edel, S., Krüger, M., Assion, H. J., Juckel, G., & Brüne, M. (2015). Attachment, recalled parental rearing, and ADHD symptoms predict emotion processing and alexithymia in adults with ADHD. *Annals of General Psychiatry*, 14(43),1-9.
- Epözdemir , H. (2012). Aleksitimi: Psikolojik bir semptom mu, yoksa bir kişilik özelliği mi? *Türk Psikoloji Yazıları*, 15(30), 25-33.
- Erden, D. (2005). Erden, D. (2005). Farklı yetiştirme koşullarının aleksitimi, depresyon ve psikiyatrik belirtilerle ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 8, 60-66. *Klinik Psikiyatri*, 60-66.
- Evren, C., Durkaya, M., Çelik, R., Dalbudak, E., Çakmak, D., & Flannery, B. (2009). Yatarak tedavi gören erkek alkol bağımlısı hastalarda alkol. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 165-173.
- Fraser, M. W., Richman, J. M., & Galinsky, M. J. (1999). Risc, protection and resilience: toward a conceptual framework for social work practice. *Social Work Research*, 23(3), 129-208.
- Frewen, P. A., Dozois, D. A., Neufeld, R. J., & Lanius, R. A. (2011, March 28). Disturbances of Emotional Awareness and Expression in Posttraumatic Stress Disorder: Meta-Mood, Emotion Regulation, Mindfulness, and Interference of Emotional Expressiveness. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. doi:10.1037/a0023114
- Garnezy, N. (1993). Children in poverty: resilience despite risk. *Psychiatry*, 56(1), 127-136.
- Gizir, C. A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-218.
- Goldstein, S., & Brooks, R. B. (2005). *Why study resilience*. NY: Springer.
- Gooding, P. A., Hurst, A., Johnson, J., & Tarrier, N. (2011). *Int J. Geriatr Psychiatry*. doi:10.1002/gps.2712
- Grant, L., Kinman, G ve Baker, S. (2013). Developing and Emotional Curriculum for Social Workers: Perceptions of Lecturers. Erişim: 15 Mart 2018, https://www.heacademy.ac.uk/system/files/developing_emotional_curriculum_gran_t_oct_2013_0.pdf
- Gönen, G. (2014). Algılanan anne baba tutumunun üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtmaları ve kişilik yapıları ile ilişkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir*.
- Helvacı Çelik, F. G., & Hocoğlu, Ç. (2018). Çocukluk Çağı Travmaları: Bir Gözden Geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), s. 695-711.

- İşeri, E. (2008). Cinsel İstismar. F. Ç. Çetin, B. Pehlivanürk, & F. Ünal (Dü) içinde, *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı* (s. 470-7). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Işık, Ş. (2016). Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(2), 165-182.
- Kara, B., Biçer, Ü., & Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47, 140-151.
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, III(26), 129-139.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Karukivi, M., Saarijärvi, S. (2014). Development of alexithymic personality features. *World Journal of W J P Psychiatry*, 4(4), 91-102.
- Kemerli, B., Çelik, T. (2015). Aleksitimi Ölçeğinin Geçerlik ve güvenirliği. *Journal of European Education*, 5(2), 38-46.
- Khaleque, A. (2017). Perceived parental hostility and aggression, and children's psychological maladjustment, and negative personality dispositions: a meta-analysis. *Journal of Child and Family Studies*, 26(4), 977-988.
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful life events, personality, and health: An inquiry into hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(1), 1-11.
- Koçak, R. (2002). Aleksitimi: Kuramsal çerçeve tedavi yaklaşımları ve ilgili araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 183-212.
- Koçak, R. (2003). Üniversite öğrencilerinde aleksitimi ve yalnızlığın bazı değişkenler açısından karşılaştırılması ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(19), 15 24.
- Krystal, H. (1988). *Integration and self-healing: Affect-trauma – alexithymia*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kuo, J. R., Goldin, P., Werner, K., Heimberg, R. G., & Gross, J. (2011). Childhood trauma and current psychological functioning in adults with social anxiety disorder. *Journal of Anxiety Disorders*, 25(4), 467-473.
- Kurtoğlu, M. (2016). *Çocuk Bu İhmale Gelmez*. İstanbul: Nesil Basım Yayın
- Lyvers, M., Holloway, N., Needham, K. ve Thorberg, F. A. (2019). Resilience, alexithymia, and university stress in relation to anxiety and problematic alcohol use among female university students. *Australian Journal Of Psychology*. <http://doi.org/10.1111/ajpy.12258>
- Luthar, S. S., Cicchetti, D. ve Becker, B. (2000). Research on resilience: Response to commentaries. *Child Development*, 71, 573-575.

- Luthar, S. ve Cushing, G. (1999). Measurement issues in the empirical study of resilience : An overview. (Ed: M. D. Glantz ve J. L. Johnson) *Resilience and development: Positive life adaptations*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- López, EC, Puente, CP, ve Moreno, SB (2018). Ebeveynlerde ve Çocuklarda Aleksitimi ile İlişki Var mı? Çocukların Yaşam Kalitesine Etkileri. *Eğitim psikolojisinde elektronik araştırma dergisi*, 16, 103-127.
- Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227–238. <https://doi.org/10.1037//0003-066X.56.3.227>
- Masten, A. S., Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from successful children. *American Psychologist*(53), 205-220.
- Mason, O. J., Brett, E., Collinge, M., Curr, H., & Rhodes, J. (2009). Childhood abuse and the content of delusions. *Child abuse & neglect*.
- Mathews, C. A., Kaur, N., & Stein, M. B. (2008). Childhood trauma and obsessivecompulsive symptoms. *Depress Anxiety*(25), 742-51.
- Mayda, M. B., (2017). *Genel Psikolojik Sağlığın Yordayıcıları Olarak Duyguları Yönetme Becerileri Ve Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Mutlu, H. (2015). *Çocukluk çağı travmalarının erişkin dönem obezitesi ile ilişkisinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi., Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nath, P., Pradhan, R. K. (2012). Influence of Positive Affect on Physical Health and Psychological Well-Being: Examining the Mediating Role of Psychological Resilience. *Journal of Health Management*, 14(2), 161–174.
- Nikoogoftar, M. (2009). Emotional intelligence training, alexithymia, general health, and academic achievement. *Journal of Iranian Psychologists*, 5(19), s. 184-198.
- Norton, M. A. (2017). Exploring the Relationship Between Depression and Resilience in Survivors of Childhood Trauma.
- Ogrodniczuk, J. S., Piper, W. E., Joyce, A. S., & Abbass , A. A. (2009). Alexithymia and treatment preferences among psychiatric outpatients. *Psychother Psychosom* (78), 383-384.
- Oshri, A., Sutton, T. E., Warner, J. C., Miller, J. D. (2015). Child maltreatment types and risk behaviors: associations with attachment style and emotion regulation dimensions. *Personality and Individual Differences*, 73, 127- 133.
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahlloğulları, A. K., & Aktaş, E. A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*.

- Özen, Ş., Subaşı, M., Yıldırım, A., Baştürk, M., & Bez, Y. (2010). Öfkelenme anında cama yumruk atarak kendini yaralayan hastalarda problem çözme becerileri ve çocukluk çağı travmaları. *Journal of Clinical and Experimental Investigations*, 1(1), 25-30.
- Özgentürk, İ. (2014). Çocuk istismarı ve ihmal. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 265-278.
- Öztürk, E., Şar, V. (2005). "Apperently normal" family: a contemporary agent of transgenerational trauma and dissociation. *Journal Trauma Practice*, s. 287-303.
- Page, A. Z. (2004). Çocuk cinsel istismarı: Cinsel istismara neden olan etkenler ve cinsel istismarın çocuklar üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 7(13), 103-113.
- Pelendecioğlu, B., Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(1).
- Pleck, H. J. (1994). "Risk, Resilience and Development: The Multiple Ecologies of Black Adolescents in The United States", *Stress, Risk, and Resilience in Children and Adolescents: Processes, Mechanisms and Interventions*, 44, 147-181.
- Polat , O. (2007). *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 2: Önleme ve Rehabilitasyon*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, N. (2000). Çocuk istismarının psikososyal boyutu. *Çocuk Forumu Dergisi*, 3(4), 52.
- Polat, O. (2002). *Çocuk Hakları Nedir?* (1 b.). Analiz Yayınları.
- Polat, O. (2017). *Çocuk istismarı-1* (2 b.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Pressel, D. M. (2000). Evaluation of physical abuse in children. *Am Fam Physician*, (61), 3057-3064.
- Sağ, B. (2016). *Erken dönem uyumsuz şemalar ve pozitif algının, psikolojik dayanıklılık, depresyon ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Sifneos, P. E. (1988). Alexithimia and its relationship to hemispheric specialization affect and creativity. *Psychiatric Clinics Of North America*, 11(3), 287-293.
- Silliman , B. (2004). Concept development of family resilience: A study of Korean families with a chronically ill child. *Journal of Clinical Nursing*, 13(5), 636-645.
- Spahni, S., Bennett, K. M., and Perrig-Chiello, P. (2016). "Psychological Adaptation to Spousal Bereavement in Old Age: The Role of Trait Resilience, Marital History, and Context of Death" Bern, *Death Studies*, 40(3), 182-190.
- Şar, V., Öztürk, E., & İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, 32(4), 1054-1063.

- Şaşıoğlu, M., Tosun, A., & Gülol, Ç. (2014). Aleksitimi: Tedavi girişimleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(1), 22-31.
- Şener, Ö. (2018) *Duygu ahrazlığı (Aleksitimi) yaşayan üniversite öğrencilerinin duygu ifadeleri ve spontanlıkları üzerine psikodramanın etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
- Şenkal, İ. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Biçiminin Depresyon ve Kaygı Belirtileri İçerisinde Aleksitiminin Aracı Rolünün İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Şerife, I. (2016). Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(2), 165-182.
- Taner, Y., Gökler, B. (200). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*.(35), 82-6.
- Taner, Y., Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönler. *Hacettepe Tıp Dergisi*(35), 82-86.
- Tatar, A., Saltukoğlu, G., Alioğlu, S., Çimen, S., Güven, E., & Ay, Ç. E. (2017). Özellik Yaklaşımıyla Aleksitimi Ölçme-I: A Aleksitimi Ölçeği Madde Seçimi ve Faktör Yapısının Oluşturulması. *Arch Neuropsychiatry*, 54, 216-224 .
- Taylor, G. J., Parker, J. A., & Bagby, R. M. (1989). The Alexithymia Construct: Relationship With. *Comprehensive Psychiatry*, 30(5), s. 434-441.
- Tekeli, Ş. (2018). *Çocukluk dönemi algılanan ebeveyn tutumlarının yetişkinlik dönemindeki aleksitimi ve empatik eğilim ile ilişkisi* . Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Tepei, A. (2014). Alexythimia and resilience in women with depressive disorders. *The Second World Congress on Resilience: From Person to Society*, (s. 289-293). Timisoara- Romania.
- Terr, L. C. (1991). Childhood Traumas: An outline and overview. *Am J Psychiatry*, 148(1), 10-20.
- Tıraşçı, Y., Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. 34(1), 70-74.
- Topal, E. (2016). *Çocukluk Çağı Travmaları İle Ruh Sağlığı İlişkisinde Ontolojik İyi-Oluş Düzeyinin Aracılık Etkisinin Yapısal Eşitlik Modellemesi İle Test Edilmesi*.
- Topbaş, M. (2004). İnsanlığın büyük bir ayıbı: Çocuk istismarı. *Koruyucu Hekimlik Bülteni*(3), s. 76-80.
- Tugade, M. M., & Fredrickson, B. L. (2004). Resilient individuals use positive emotions to bounce back from negative emotional experiences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(2), 320 – 333.
- Tusaie, K., & Dyer, J. (2004). Resilience: A historical review of the construct. *Holistic Nursing Practice*, 18(1), 3-8.

- Tümlü Ülker, G. (2012). *Psikolojik dayanıklılık düzeyleri farklı üniversite öğrencilerinin temas engellerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Ulu, S. (2011). *Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar İle Sürekli Öfke Düzeyi Ve Öfke İfade Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Unger, J. A. M. ve De Luca, R. V. (2014). The relationship between childhood physical abuse and adult attachment styles. *Journal of Family Violence*, 29(3), 223-234.
- Utsey, S. O., Bolden, M. A., Lanier, Y., & Williams , O. (2011). Examining the role of culture-specific coping as a predictor of resilient outcomes in african americans from high-risk urban communities. *Journal of Black Psychology*, 33(1), 75 – 93.
- Ünal, G. (2004). Bir Grup Üniversiteli Gençte Çekingenlik, Aleksitimi ve Benlik Saygısının Değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri* , 7, 215-222.
- Vergili, M., (2018). *Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Biçimleri İle Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Wastell, C. A., & Taylor, A. J. (2002). Alexithymic mentalising: theory of mind and social adaptation. *Social Behavior and Personality*(30), 141-148.
- Yaşar, Z. F., & Akduman , G. G. (2007). Çocuk ihmali-istismarı ve adli diş hekimliği. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*(6), s. 389-94.
- Yiğit, İ., & Erden , G. (2015). Çocukluk Çağı İstismar Yaşantıları ile Genel Psikolojik. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(75), 47-59.
- Yurdakök, K. ve İnce, O. (2010). Duygusal istismar ve ihmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(4), 423- 433.
- Yurdakök, K., & Özmen, İ. (2010). Duygusal istismar ve ihmal. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(4), 423-433.
- Yüksel, M., & Çıfci, E. (2017). Yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *TAAD*(30), 57-85.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., & Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Medical Journal*, 39(4), 536-541.
- Zoroğlu, S., Tüzün, Ü., Öztürk, M., Kora, M. E., & Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet:

Yaş:

Üniversite/Bölüm/Sınıf:

Boşanmış anne babaya sahip olma:

Evet

Hayır

Akademik başarı düzeyi:

Daha önce psikolojik destek aldınız mı?

Evet

Hayır

Devam etmekte

EK-2: Gönüllü Katılım Formu

Bu araştırma bir yüksek lisans tez çalışması olup Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü PDR bölümü yüksek lisans öğrencisi Ayşe Kazazoğlu tarafından yürütülmektedir. Çalışmanın veri araçları olarak Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ), Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (PDÖ) ve Aleksitimi Ölçeği (AÖ) kullanılacaktır. Ölçeklerden elde edilen veriler sadece araştırma amacıyla toplanıp gizli tutulacaktır. Araştırmanın sonucu veya kendi sonuçlarınız hakkında bilgi almak isterseniz ay75ka@hotmail.com adresine mail atabilirsiniz.

AYŞE KAZAZOĞLU
Psikolojik Danışman
0541 684 37 76

NOT: Ölçek maddelerini lütfen boşluk bırakmadan ve doğru bir şekilde yanıtlayınız.

Çalışma hakkında bilgilendim ve gönüllü olarak katılım sağlamak istiyorum.

Katılımcının adı/ soyadı:

Üniversite / Bölüm:

Sınıf:

İmza:

EK-3: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği Örnek Maddeler

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3. Ailemdelikiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK-4: Aleksitimi Ölçeği Örnek Maddeler

1.Duygularımı kolayca tanımlayamam.	1	2	3	4
2.Korkunun ne olduğu sorulduğunda açıklayamam.	1	2	3	4
3.Arkadaşlarımın duygularını tanımlamada zorlanırım	1	2	3	4
4.Duygularımı ifade ederken kendimi gergin hissederim.	1	2	3	4
5.Neler hissettiğimi anlatmak benim için zordur.	1	2	3	4

EK-5: Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği Örnek Madde

7. Her yeni deneyimin yaşamımı zenginleştirdiğini düşünüyorum.	0	1	2	3	4
8. Hep aynı yaşam tarzına bağlı kalmak yerine riskli de olsa yeni şeyler denemeyi tercih ederim.	0	1	2	3	4
9. İnsan hatalarından öğrenir ve gelişir.	0	1	2	3	4
10. Kaderimi değiştirebileceğime inanırım.	0	1	2	3	4
11. Yargılarıma ve kararlarıma daima güvenirim.	0	1	2	3	4
12. Kişisel özgürlüklerimin sınırlandırılmasına genellikle büyük tepki gösteririm.	0	1	2	3	4

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ayşe KAZAZOĞLU
Doğum Yeri ve Tarihi : ANKARA / 1975

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü (2014)
Yüksek Lisans Öğrenimi : Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller

: İngilizce

Projeler

: Başkent Üniversitesi ev sahipliğinde Uluslararası IP CHALID (Challenges to Identity in the Context of Globalization: Multidisciplinary and Multicultural Perspectives) projesi (2011)

Çalıştığı Kurumlar:

2019 : Ayşe Kazazoğlu Danışmanlık Merkezi
2017-2019 : Demet Polat Danışmanlık Merkezi
2014- 2015 : Tebessüm Özel Eğitim Merkezi

İletişim E-Posta Adresi

: ay75ka@hotmail.com